

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
Кафедра романо-германської філології

Рекомендовано до захисту

Протокол засідання кафедри № 6

від «08» грудня 2025 р.

Завідувач кафедри Ірина ХОЛМОГОРЦЕВА

(прізвище та ініціали)

(підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ТЕКСТІВ
МАЛИХ ФОРМ І МЕТОДИКА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У НАВЧАННІ
ІНОЗЕМНИЙ І РІДНИЙ МОВ

Виконавець:

студентка: II курсу магістратури, групи НМПЗ-61

Водолага Євгенія Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

проф. каф. ром.-герм. філол., д-р. філол. наук

Піхтовнікова Лідія Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою:

кількість балів: 99

Підпис керівника

Кваліфікаційну магістерську роботу захищено на засіданні Екзаменаційної комісії
Протокол № 2 від «10» грудня 2025 р.

Голова Екзаменаційної комісії

Овсієнко Л.О.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕКСТУ.....	7
1.1. Сутність і принципи лінгвостилістичної інтерпретації тексту.....	7
1.2. Стан дослідженості лінгвостилістичної інтерпретації текстів малих форм.....	13
1.3. Застосування текстів малих форм у вивченні іноземної та рідної мов у німецькій педагогіці і педагогіках інших країн	16
1.4. Застосування текстів малих форм у навчанні іноземної та рідної мов у педагогіці України.....	22
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТІВ МАЛИХ ФОРМ (НА ПРИКЛАДІ МАТЕРІАЛІВ А. А САНТА КЛАРА, Г.Е. ЛЕССІНГА ТА Г.К. Пфеффеля).....	27
2.1. Лінгвостилістична інтерпретація байки Абрахам а Санта Клара «Löwe und die Maus».....	27
2.2. Лінгвостилістична інтерпретація байки Готгольда Ефраїма Лессінга «Tiresias»	34
2.3. Лінгвостилістична інтерпретація байки Абрахам а Санта Клара «Bauer und Schiffsmann».....	39
2.4. Лінгвостилістична інтерпретація байки Готліба Конрада Пфеффеля «Der Krebs».....	44
Висновки до розділу 2.....	48

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ТЕКСТІВ МАЛИХ ФОРМ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ ТА РІДНОЇ МОВ	50
3.1. Тексти малих форм як засіб формування мовленнєвої та комунікативної компетентності учнів	50
3.2. Використання текстів малих форм у розвитку лінгвостилістичних умінь учнів	56
3.3. Практичні рекомендації щодо використання текстів малих форм у навчальному процесі	59
Висновки до розділу 3.....	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	77
ZUSAMMENFASSUNG.....	83

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку лінгвістики спостерігається все більш виражена тенденція до вивчення текстів малих художніх форм з різних точок зору. Вибір саме тексту як основного об'єкта дослідження пояснюється тим, що сучасні досягнення таких суміжних наук, як прагматика, психолінгвістика, теорія комунікації, лінгвокультурологія, когнітивістика та синергетика, значно розширили уявлення про його природу та функції. Це, в свою чергу, посилює інтерес до тексту в контексті викладання іноземних мов і методики навчання.

Сучасна методика викладання рідної та іноземної мов все більше орієнтується на формування в учнів не тільки мовної, а й комунікативної, культурологічної та стилістичної компетенції. В умовах глобалізації та розширення міжкультурних контактів саме вміння розуміти, інтерпретувати та використовувати тексти різних жанрів стає важливим елементом мовної освіти. У цьому контексті особливе місце займають тексти малих форм, які концентрують у собі багатство мови, образність мислення та культурні смисли народу.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю пошуку ефективних засобів навчання, здатних поєднати розвиток мовних навичок із формуванням естетичного та культурного сприйняття. Тексти малих форм, завдяки своїй стислості, виразності та ємності змісту, є зручним матеріалом для лінгвостилістичного аналізу і дозволяють поєднувати когнітивний, комунікативний та виховний потенціал мови. Їх використання сприяє розвитку в учнів не тільки мовленнєвих умінь, а й образного мислення, мовної інтуїції та почуття стилю.

Об'єкт дослідження — тексти малих форм як явище художньої мови.

Предмет дослідження — лінгвостилістична інтерпретація текстів малих форм і можливості їх використання в навчанні рідної та іноземної мови.

Мета роботи — визначити лінгвостилістичні особливості текстів малих форм і розробити методику їх ефективного застосування в процесі навчання мови.

Для досягнення мети поставлені такі **завдання**:

1. Розглянути теоретичні основи лінгвостилістичної інтерпретації тексту.
2. Визначити особливості текстів малих форм як об'єкта лінгвостилістичного аналізу.
3. Проаналізувати досвід використання текстів малих форм у німецькій, українській педагогіці та педагогіці інших країн.
4. Дослідити застосування малих текстових форм в українській педагогіці.
5. Провести лінгвостилістичний аналіз окремих зразків малих форм.
6. Розробити практичні рекомендації щодо їх використання на уроках рідної та іноземної мов.

Матеріалом дослідження стали тексти малих форм (байки та короткі оповідання) німецьких письменників XVIII–XIX століть — А. а Санта Клари, Г. Е. Лессінга та Г. К. Ліхтенберга.

У процесі дослідження використовувалися праці вітчизняних і зарубіжних вчених з лінгвістики, стилістики, методики викладання мов, а також тексти художніх творів малих форм.

Методи дослідження включають теоретичний аналіз наукової літератури з лінгвістики, стилістики та методики викладання мов; порівняльно-зіставний аналіз текстів; описовий та контекстуальний методи; елементи кількісного аналізу; а також метод педагогічного спостереження.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному розгляді текстів малих форм з позицій лінгвостилістичного аналізу та методики їх застосування в навчанні. Вперше показано взаємозв'язок стилістичних особливостей малих форм з їх дидактичним потенціалом у формуванні комунікативної компетентності учнів.

Теоретична значимість дослідження полягає в уточненні поняття лінгвостилістичної інтерпретації тексту та виявленні особливостей функціонування малих форм у системі художньої мови.

Практична значимість полягає в можливості застосування результатів роботи при розробці навчальних посібників, програм з рідної та іноземної мови, а також у педагогічній практиці при навчанні аналізу художнього тексту.

Структура роботи обумовлена метою і завданнями дослідження і включає: вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел і додатки.

Загальний обсяг роботи становить 83 сторінки, список використаних джерел включає 69 позицій, з них 27 — іноземними мовами.

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ТЕКСТУ

1.1. Сутність і принципи лінгвостилістичної інтерпретації тексту

Художній текст становить систему слів, фраз і образів, які не тільки відображають події, але й утворюють зв'язки між вигаданим і реальним світами. Читач, спираючись на власний досвід, інтерпретує поведінку героїв і події, проектуючи особисті почуття та уявлення на художні образи. Саме завдяки цьому твір набуває символічного, міфологічного, психологічного або ідеологічного значення.

Інтерпретація — це «розкриття смислу отриманих результатів, встановлення змістової характеристики», тобто пояснення того, як і чому певні мовні засоби створюють художній ефект, передають емоційний настрій, виражають авторську позицію або світогляд [2, с. 45].

Інтерпретація неможлива без рецепції: текст викликає у читача певні емоції та роздуми, формуючи індивідуальну реакцію [58]. Водночас текст сам по собі є інформативним, оскільки несе сенс навіть без додаткових тлумачень. Інтерпретація лише допомагає краще зрозуміти його структуру, приховані сенси та емоційні акценти.

Властивості тексту, а саме лексика, граматика, структура і композиція, тісно пов'язані з властивостями сприйняття — емоціями, асоціаціями. Змінюючи елементи тексту, можна змінити і емоційне враження. Естетичне сприйняття виникає тоді, коли значення фактів у тексті визначається не самим фактом, а його художнім вираженням [36].

Перш ніж розглядати сутність і принципи лінгвостилістичної інтерпретації тексту, необхідно дати визначення цьому терміну.

Інтерпретація тексту може бути реалізована в різних формах, що відображають ступінь глибини осмислення та переробки вихідного матеріалу. До

елементарних форм належать переказ, резюме, анотація та реферат, які передбачають відтворення змісту та виділення його смислових домінант. Більш складні форми, рецензія, відгук і критична стаття, засновані на аналітичному та оцінчному підході, що включає критичне осмислення, інтерпретацію авторської позиції та вироблення власного погляду на твір [34, с.190].

Як зазначає Селіванова О.О., лінгвостилістична інтерпретація розглядається як спосіб аналізу художнього твору «шляхом обробки й засвоєння його ідейно-естетичної, смислової й емоційної інформації на підставі відтворення авторського світогляду» [34]. Інтерпретатор не лише читає текст, а намагається зрозуміти задум автора і те, як він за допомогою мови та стилю передає власні думки та почуття.

Лінгвостилістична інтерпретація тексту являє собою «інтерпретацію письмового або усного тексту з точки зору змісту і форми, тобто опис теми та ідей, з одного боку, і архітектурної, зовнішньої структури, з іншого, а також всієї форми викладу в її лінгвостилістичному прояві» [29]. Вона є інтегративним методологічним напрямком, що спирається як на літературу, так і на мовознавство [44, с.6]. Вона аналізує взаємодію мовних і стилістичних елементів у тексті.

За своєю суттю, ця інтерпретація прагне не просто розшифрувати те, що текст повідомляє, але й те, як він це робить: за допомогою вибору лексики, синтаксису, образів і структури. Ці лінгвістичні варіанти, а саме лексичні одиниці, порядок слів і стилістичні фігури, не є випадковими: вони обумовлені комунікативною установкою автора, його наміром і метою сприйняття тексту читачем.

Методика лінгвостилістичної інтерпретації тексту, запропонована Е. Різель, успішно використовується при типологізації текстів малих форм. Наприклад, німецькомовна притча, яка відноситься до текстів малих художніх форм, досліджується із застосуванням методу лінгвостилістичної інтерпретації тексту [39].

Інна Яремчук підкреслює, що лінгвостилістична інтерпретація включає «вивчення мовних засобів різних рівнів у системі художнього тексту з функціонально-естетичної точки зору, з точки зору їх відповідності авторському задуму та індивідуальній манері автора» [40]. Вона розглядає текст не як набір окремих речень, а як цілісну систему, де кожна мовна одиниця виконує певну комунікативну та естетичну функцію.

З лінгвістичної точки зору текст складається з різних рівнів структури: фонологічного, морфологічного, лексичного, синтаксичного, семантичного і прагматичного. Ці рівні взаємопов'язані і являють собою центральні компоненти лінгвостилістичної інтерпретації [57]. Текст є не просто набором слів або звуків, а повноцінним актом комунікації: автор висловлює думку, текст сприймається читачем або слухачем, виникають смисли, взаємодія з контекстом. Також важливо зауважити, що при інтерпретації оцінюють, які саме засоби, а саме метафори, алітерації та синтаксичні конструкції, були використані автором для вираження його думок і почуттів.

Як писав Г.Г. Віддаусон, «стилістика — це вивчення літературного дискурсу з лінгвістичною орієнтацією» [69, с.123]. Лінгвостилістична інтерпретація використовує цю парадигму для розуміння художнього тексту, аналізуючи форми мовлення в контексті їх смислових та естетичних функцій.

В англomовній літературі підкреслюється, що стилістика досліджує, «як автори створюють ефекти за допомогою свого мовного стилю і як читачі інтерпретують ці ефекти» [48, с. 2].

Вона підкреслює, що лексичні одиниці, структура речення, зв'язність, риторичні та образні прийоми не є довільними, а функціонально мотивованими: вони відображають комунікативний намір, жанр і реєстр тексту, особистість автора та очікуване сприйняття читачем [66]. Наприклад, повторення, гіпербола або іронія в тексті свідомо обрані для підкреслення основних ідей або створення потрібного

емоційного фону. Отже, текст бачиться як єдина система, де кожна одиниця служить загальній естетичній функції.

Самі по собі мовні особливості не «становлять «сенс» тексту, проте врахування мовних особливостей служить обґрунтуванням стилістичної інтерпретації і допомагає пояснити, чому для аналітика можливі певні типи сенсу» [43, с.65]. Інакше кажучи, лінгвостилістична інтерпретація визнає верховенство мови: вона розглядає мову тексту як відправну точку інтерпретації, а не просто як прозорий носій змісту. Це дозволяє більш суворо і систематично прочитати естетичні, риторичні та ідеологічні аспекти тексту.

Стиль тексту, або ж набір його характерних прийомів і фігур, аналізується з опорою на формальні моделі мови: «стилістика використовує засоби формального лінгвістичного аналізу в поєднанні з методами літературознавства» [46]. При цьому мова розглядається як відправна точка інтерпретації. Як справедливо підкреслює П. Сімпсон, «стилістика — це метод текстової інтерпретації, в якому мова набуває першорядного значення» [50, с.4].

Як зазначає Піхтовнікова Л.С., найвищим завданням лінгвостилістичної інтерпретації є: «зрозуміти та інтерпретувати взаємозв'язки між змістом/формою з одного боку та їхнім мовностилістичним вираженням з іншого (принцип змісту/форми), продемонструвати, чому автор тексту для тієї чи іншої інформації, для тієї чи іншої ідеї обрав саме ці, а не інші якісні чи кількісні комбінації окремих компонентів мовлення (принцип впливу)» [31, с.57]. По-іншому висловлюючись, аналіз передбачає не просто фіксацію мовних засобів, а й пояснення їх функції та ефекту, розкриття авторського вибору в контексті передачі ідей, емоцій та художнього образу. Метою лінгвостилістичної інтерпретації є виявлення закономірностей взаємодії мовної форми і змісту для більш повного розуміння авторської позиції та естетичного впливу тексту на читача.

В основі лінгвостилістичної інтерпретації лежить кілька ключових принципів:

Чим глибшим є наше розуміння функціонування мовної системи, тим точніше ми можемо сприймати та інтерпретувати «ефекти, що створюються літературними текстами» [66]. Це означає, що лінгвістична компетенція дослідника безпосередньо впливає на якість аналізу.

Стилістичний аналіз не є «самоціллю» [29]. Його продуктивність проявляється тільки тоді, коли всі елементи стилю розглядаються як природний вираз змісту твору. Таким чином, органічна єдність змісту і форми є центральним завданням дослідника.

Системний і обґрунтований аналіз мови дозволяє зробити коментар до тексту «менш імпресіоністичним і суб'єктивним» [55]. Іншими словами, дослідник спирається на конкретні мовні засоби, а не на особисті враження про твір. Об'єктивності сприяє і сама мета стилістики — «виявити характерні вживання і функції мови та риторики, а не встановлювати нормативні правила» [46].

Аналіз не зводиться до виявлення та класифікації стилістичних прийомів. У художньому тексті будь-який елемент мови, «від складної метафори до простого речення» зі звичайною лексикою, може набувати стилістичного значення [29]. Це означає, що дослідник повинен враховувати всю мову твору як інструмент передачі змісту.

Мовні елементи не розглядаються ізольовано. Будь-який виявлений мовний патерн повинен перевірятися на зіставлення з іншими аналогічними структурами в тексті. Докази інтерпретації подаються в «прозорій і принциповій формі», що забезпечує можливість перевірки висновків іншими дослідниками [55]. Це також знижує ризик пропустити важливі для змісту твору елементи тексту.

Єдність художнього тексту визначається «авторським задумом і наративна перспективою» [29]. Наративна перспектива визначає композицію, мовні форми і

загальний тон твору, що виражає ставлення автора до подій. Отже, аналіз стилістики повинен враховувати взаємозв'язок форми, змісту і позиції автора.

Лінгвостилістична інтерпретація аналізує, яким чином зміст і стилістичні засоби впливають на сприйняття та емоційну реакцію читача. Це принцип «зміст — форма — ефект», який дозволяє зрозуміти, чому автор використав саме таку комбінацію мовних засобів [29].

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що лінгвостилістична інтерпретація тексту є методом комплексного філологічного аналізу художнього твору, який не тільки виявляє його мовні та композиційні особливості, а й стимулює критичне мислення, культурну рефлексію та комунікативні вміння учнів. Вона відіграє ключову роль у лінгводидактиці як метод навчання, що поєднує вивчення мови та мистецтва слова.

Окрім того, зазначений підхід сприяє формуванню цілісного сприйняття художнього тексту, розвиває здатність бачити за мовними засобами авторський задум та світоглядні позиції. Лінгвостилістична інтерпретація стає важливим інструментом для осмислення взаємозв'язку між формою і змістом, допомагаючи студентам не тільки аналізувати тексти, а й сприймати їх як відображення культури, епохи та індивідуального стилю автора.

1.2. Стан дослідженості лінгвостилістичної інтерпретації текстів малих форм

Проблема лінгвостилістичної інтерпретації художнього тексту, зокрема творів малих форм, займає значне місце у сучасній стилістиці та методиці аналізу художньої літератури. Лінгвостилістичний підхід заснований на цілісному та системному аналізі, який дозволяє не тільки виявити зміст твору, але й простежити, яким чином автор за допомогою мовних засобів формує художність, емоційний вплив та естетичне враження.

Істотний внесок у розробку методики аналізу зробила Л. С. Піхтовнікова, що запропонувала структурований алгоритм інтерпретації художнього тексту. Нижче наведено адаптовану схему лінгвостилістичної інтерпретації художнього тексту, розроблену Л. С. Піхтовниковою [29]:

1. **Відомості про автора.** Коротка біографічна довідка, місце письменника в історії німецької літератури. Загальна інформація про твір.
2. **Локалізація уривка.** Визначення місця даного фрагмента в загальному змісті твору, короткий переказ змісту.
3. **Лексико-граматичний аналіз.** Уточнення значень незнайомих слів, виразів, поетизмів, архаїзмів, іноземних елементів тощо. Спостереження за вживанням часів, за співвідношенням іменних, атрибутивних і дієслівних елементів у граматичній структурі тексту.
4. **Композиція і структура.** Визначення загальної композиції, архітектонічної будови, зв'язку між зовнішньою і внутрішньою формою. Форма викладення (розповідь, опис, міркування тощо).
5. **Оповідач і перспектива.** Від якої особи ведеться розповідь: автора, персонажа, спостерігача? Які типи мовлення використовуються — пряме, непряме, невласне-пряме?

6. **Мовні засоби.** Аналіз граматичних і лексичних засобів, за допомогою яких реалізуються різні форми мовлення: використання часів, синтаксичних конструкцій, типів речень, підрядних зв'язків тощо.

7. **Тональність і авторська оцінка.** Визначення загальної емоційної установки автора стосовно зображуваних подій, аналіз мовних засобів вираження цієї оцінки.

До засобів виразності належать: складні та нагромаджені визначення; багата кольорова палітра; підсилювальні конструкції; використання порівняльного та найвищого ступеня прикметників; поетизми; ритмічна організація синтаксису; порівняння та метафори; епітети (конкретизуючі, несподівані, поодинокі, емоційно-оціночні); прийоми іронії, сарказму, сатири; інші стилістичні засоби.

8. **Ставлення читача** до описаних подій і героїв, загальний емоційний відгук, обговорення найбільш пам'ятних і вражаючих фрагментів.

Така структура допомагає не тільки розкрити зміст твору, а й показати, яким чином автор за допомогою мови і стилю передає свої ідеї, емоції та естетичне сприйняття світу.

Крім того, Л. С. Піхтовнікова виділяє окремий алгоритм аналізу ліричного вірша, який враховує специфіку поетичної форми [29]:

1. **Загальні відомості.** Автор, час і обставини створення вірша, до якого циклу або періоду творчості він належить.
2. **Архітектоніка твору.** Тип строфічної структури (сонет, катрен, безстрофічний текст тощо).
3. **Віршована форма.** Розмір, рима, ритм.
4. **Зміст.** Основна тема, мотиви, проблематика.
5. **Тональність.** Загальний емоційний настрій твору.
6. **Засоби виразності.** Особливості лексики, синтаксису, образності.

7. **Мікрообрази та художні образи.** Аналіз ключових символів, тропів, метафор.
8. **Ліричний образ**, що виникає після прочитання (узагальнений, конкретний або символічний).
9. **Особисте сприйняття** та співвіднесення з власним досвідом і сучасністю.

Запропонована методика слугує універсальним інструментом для комплексного аналізу художніх текстів малих форм. Вона допомагає не тільки виявити структурні та мовні особливості твору, а й розкрити його ідейно-естетичний зміст, визначити, як через слово і образ автор формує вплив на читача. Особливо цінним є те, що ця схема може бути застосована до творів різних жанрів: від сатиричних оповідань і філософських притч до віршованих мініатюр і байок.

1.3. Застосування текстів малих форм у вивченні іноземної та рідної мов у німецькій педагогіці і педагогіках інших країн

Науковці стверджують, що у тих, хто вивчає мови, значно збільшується обсяг використовуваних лексичних одиниць, формується соціокультурне сприйняття, яке сприяє розвитку соціолінгвістичної компетенції. Вона являє собою «сукупність знань і умінь, простір можливостей, який у взаємозв'язку з іншими компетенціями визначає рівень професійного розвитку та ефективність діяльності майбутнього фахівця» [53, с.133]

У процесі вивчення іноземної мови в закладах вищої освіти збільшується частка самостійної роботи студентів, урізноманітнюються види навчальної діяльності, активно використовуються мовленнєві ситуації, що наближають навчальний процес до більш реальних умов спілкування. Впроваджуються і широко застосовуються різні творчі, проектні та групові форми роботи студентів [25].

Подібна робота з освоєння мовного матеріалу сприяє узагальненню мовного досвіду студентів, розвитку вільного володіння іноземною мовою, її унікальності та образності, а також умінню доцільно використовувати в мовленні цитати з літературних джерел, крилаті вирази та малі фольклорні форми. Зазначені матеріали мають застосовуватися на різних етапах занять з іноземної мови як супровідний матеріал, необхідний для ефективної роботи зі студентами.

Використання текстів малих форм на практичних заняттях сприяє розвитку у студентів навичок слухання та розуміння іноземної мови, формуванню вимови, близької до фонетичних норм мови, що вивчається, збагаченню та активізації словникового запасу, а також розвитку монологічного та діалогічного мовлення і граматичних навичок [10].

За даними Войналович Л. П., «основною метою вивчення іноземної мови є сприяння вмінню учнів спілкуватися усно та письмово відповідно до мотивів, цілей та соціальних норм мовленнєвої поведінки у типових сферах і ситуаціях» [9, с.76].

Дане визначення підкреслює комунікативну спрямованість навчання іноземної мови, акцентуючи увагу не на механічному засвоєнні мовних правил, а на формуванні здатності ефективно використовувати мову в реальних соціальних і комунікативних контекстах.

Початкова школа надає учням перші можливості для освоєння іноземної мови, що сприяє розвитку базових комунікативних навичок, таких як сприйняття на слух, вимова, розуміння і використання простих фраз [51]. На етапі навчання в основній школі учні починають усвідомлювати власні потреби у вивченні мови, що дозволяє їм у подальшому більш цілеспрямовано розвивати свої мовні навички відповідно до особистих інтересів і цілей. Закладені в початковій школі основи служать платформою для більш складного і глибокого вивчення іноземної мови в старших класах, забезпечуючи спадкоємність і послідовність у навчанні.

У своїй публікації Хайді М. Фельдман підкреслює, що вивчення мови вимагає активного залучення дитини до процесу, включаючи «моніторинг вхідної інформації» та виявлення відмінностей між почутим і відомим [52].

У основі німецької педагогіки в основній школі ставиться завдання розвинути комунікативну, граматичну та інші компетенції на підставі вже сформованих у початковій школі, що дозволяє після закінчення останнього класу мати рівень володіння мовою вище середнього [45].

Сформована граматична компетенція є одним з найважливіших факторів, що впливають на загальний рівень володіння іноземною мовою, оскільки вона входить до складу іншомовної комунікативної компетентності. Володіння граматичними навичками є необхідною умовою успішної мовленнєвої діяльності [9].

Граматична компетентність є «здатністю людини коректно граматично оформлювати свої усні та письмові висловлювання», а також розуміти граматичне оформлення мовлення інших суб'єктів комунікації [24, с.234]. Зазначена

компетенція базується на складній і динамічній взаємодії трьох компонентів: практичних навичок, теоретичних знань і граматичної обізнаності.

Тексти малих форм «утворюють центральну комунікативну та дидактичну одиницю у вивченні мови, вони взаємодіють зі своїм читачем і водночас роблять форми мови та мовлення видимими» [68, с.80].

Вони створюють ідеальні умови для розвитку іншомовної граматичної компетенції учнів на основному етапі вивчення мови. Ці тексти служать джерелом збагачення мовлення, підвищують його логічну, емоційну та стилістичну виразність, адже мова відображає національний характер, культурні цінності та досягнення народу, представлені в лексиці та граматиці даної мови.

Використання малих літературних форм є доцільним при формуванні граматичної компетенції, оскільки з їх допомогою можна пояснювати різні граматичні форми і конструкції, особливо ті, які не характерні для рідної мови, що робить вивчення граматичного матеріалу більш ефективним і цікавим [42].

У німецькій педагогіці широко використовується цілий спектр малих літературних форм при навчанні іноземних мов. До них відносяться: текст в один рядок, клірихью, цитати, лімерики, прислів'я та приказки, листівки, жарти, листи, відгуки, звернення, популярні дослідження, оголошення, замальовки та короткі оповідання. Ці форми виконують різноманітні освітні функції і сприяють формуванню мовної компетенції учнів [32, с.13-14].

Тексти займають особливе місце у викладанні як рідної, так і іноземної мови. Особливу цінність при навчанні іноземної мови представляють тексти малих форм, оскільки при невеликому обсязі вони характеризуються високою концентрацією мовних і стилістичних засобів. Завдяки цим особливостям такі тексти сприяють «виробленню в студентів уміння слухати і розуміти іноземну мову, формуванню вимови, наближеної до фонетичних норм мови, яка вивчається, збагаченню й

активізації словникового запасу студентів, розвитку монологічного та діалогічного мовлення, граматичних умінь» [10, с.88].

У німецькій педагогіці використання таких текстів традиційно розглядається як спосіб розвитку аналітичних, інтерпретаційних і творчих навичок, а також формування стійкого інтересу до мови і культури [59].

Досвід німецької педагогіки засвідчує, що робота з малими літературними формами ефективно розвиває аналітичні, інтерпретаційні та творчі навички, а також підтримує інтерес студентів до мови та культури. Подібні підходи до навчання мови можуть бути успішно адаптовані і в контексті викладання англійської як іноземної, де акцент також робиться на всебічний розвиток мовної компетенції та активне залучення учнів.

За словами П. Пардеде, короткі оповідання є особливо ефективним інструментом для навчання англійської як іноземної мови, оскільки «дозволяють вчителям навчати чотирьом навичкам», тобто говорінню, аудіюванню, читанню та письму [61, с.19].

Літературні тексти надають автентичні контексти для вивчення мови, знайомлять учнів з різноманітністю граматичних структур, а також стимулюють критичне мислення та культурне розуміння. У літературі учні можуть «зіткнутися з великою різноманітністю різних лексичних і синтаксичних елементів» [49, с.4]. Читаючи обширний і контекстуалізований текст, учні знайомляться з багатьма особливостями писемної мови.

Як зазначають С. Дж. Брамфіт і Р. А. Картер, «літературний текст — це справжній текст, реальна мова в контексті, на який ми можемо реагувати безпосередньо», що робить літературу цінним матеріалом для мовного навчання [47, с.15]. Як наслідок, література є цінним інструментом у процесі мовного навчання, що дозволяє розвивати як лексичні, так і комунікативні навички на основі реальних мовних зразків

Короткі оповідання особливо зручні для використання в класі завдяки їхній короткій довжині та зосередженості на одній сюжетній лінії. За визначенням, коротке оповідання є «коротким вигаданим прозовим твором, який коротший за роман і зазвичай розповідає лише про декількох персонажів» [46].

Згідно зі «Словником літературних термінів» М.Г. Абрамса, коротке оповідання «можна прочитати за один раз... і яке обмежене певним унікальним або одиничним ефектом, якому підпорядкована кожна деталь» [54, с.331]. Подібна організація тексту забезпечує цілісність сприйняття та зосереджує увагу читача на конкретному художньому досвіді, дозволяючи досягти максимальної емоційної та когнітивної залученості.

Вибір тексту відіграє ключову роль у використанні коротких оповідань. П. Пардеде підкреслює необхідність враховувати рівень володіння мовою, інтереси студентів і стислість тексту. Використання спрощених або адаптованих оповідань особливо важливе для початківців, щоб навчання було ефективним і не викликало фрустрації [61, с.18-19]. Короткі твори дозволяють проводити студентоцентричні заняття. Тобто учні не обмежуються читанням: вони обговорюють події та персонажів, розігрують сцени, створюють свої варіанти діалогів або продовжують історію, виконують творчі завдання, наприклад, пишуть есе або твори. Все це дозволяє використовувати вивчену мову на практиці, закріплювати нові слова, граматику, вирази, а не просто вивчати їх теоретично.

Статистичні дані, представлені П. Пардеде, демонструють, що студенти позитивно реагують на включення коротких оповідань в навчальний процес, оцінюючи їх як ефективний засіб для розвитку мовних навичок і впевненого застосування англійської мови в різних комунікативних ситуаціях [62].

Аналіз німецької та англійської педагогічної практики показує, що тексти малих форм є ефективним засобом формування комплексної мовної компетенції учнів. Їх використання сприяє збагаченню словникового запасу, розвитку всіх

чотирьох мовних навичок, формуванню аналітичного, інтерпретаційного та творчого мислення, а також підтримує інтерес студентів до культури мови, що вивчається. Короткі оповідання та інші малі форми дозволяють адаптувати навчальний матеріал під рівень володіння мовою та інтереси студентів, підвищують мотивацію та впевненість у використанні іноземної мови, створюючи можливості для практичного застосування знань у різних комунікативних ситуаціях. Впровадження текстів малих форм у процес навчання підтверджує їхню значущість як універсального та ефективного інструменту формування мовних компетенцій.

1.4. Застосування текстів малих форм у навчанні іноземної та рідної мов у педагогіці України

У педагогічній практиці України тексти малих форм займають значне місце як у викладанні рідної мови, так і іноземної. Їх використання сприяє розвитку мовних навичок і підвищенню мотивації студентів.

Головне завдання вчителя англійської мови полягає в допомозі учням освоїти мовні навички та познайомитися з культурою англomовних країн. Одним з найбільш ефективних способів навчання граматики є використання текстів малих форм. Як зазначає Байбекова Л.О., «тексти художньої літератури володіють великим лінгвістичним та методичним потенціалом для навчання граматичним явищам студентів» [1]. Окрім того, за їх допомогою вчитель може розширити кругозір своїх учнів за короткий час, пояснити специфіку звичаїв, традицій і цінностей іноземної культури. Поетичні тексти сприяють збагаченню уяви учня і розвитку його творчих здібностей. Все це відіграє величезну роль у створенні соціокультурної картини світу учня.

Основна перевага використання малих поетичних форм на уроках полягає в «швидкості та легкості запам'ятовування будь-якого матеріалу завдяки його віршованій формі» [20, с.19]. Поетична форма сприяє полегшенню сприйняття, запам'ятовування та відтворення мовних структур, перетворюючи навчальний процес на більш природний і мотивуючий. Відповідно, використання віршованих текстів є ефективним засобом інтенсифікації навчання та формування комунікативної компетенції.

Застосування поетичних текстів є одним з найбільш ефективних засобів при вивченні іноземної мови. Робота з поезією «формує особистість, оскільки учні повинні сформувати власну точку зору, власну гіпотезу інтерпретації та зайняти комунікативну позицію» [60, с.6]. До того ж, тексти малих форм розвивають

навички аналізу тексту, розуміння культурних і ціннісних аспектів, здатність до зміни перспектив, усвідомлення жанрових і структурних особливостей.

Іноземна мова, як і рідна, виконує чотири основні функції: виступає засобом пізнання, зберігає національну культуру, є засобом спілкування та вираження ставлення до світу, а також слугує інструментом розвитку і виховання.

Окрім живого, безпосереднього ситуативного спілкування з дітьми, у практиці розумового виховання велике значення має використання фольклору. Ніколи не слід забувати про такі чудові, перевірені багаторічним досвідом поколінь засоби розумового виховання, як пісні, потішки, колискові, приказки, каламбури, загадки, перекази, легенди, оповідання, думи, байки, коломийки, частушки, прислів'я, приказки, жарти. Залучення дитини до світу мови через пісню, насамперед колискову, має велике педагогічне значення.

Українським народним пісням притаманні висока художня досконалість, точність епітетів і метафор, мелодійність; вони закладають надійний фундамент для розвитку мовного слуху дитини, тонко розкривають поняття навколишнього світу, всіляко спонукають дитину до самостійної розумової діяльності [63].

Особливе місце в навчанні рідної та іноземних мов займає байка, оскільки вона має «відносно короткий текст, надання тваринам, рослинам та іншим персонажам людських рис, створення образів-символів, наявність експліцитної або імпліцитної моралі» [30]. У деяких випадках основний висновок, що випливає із зображеної в байці ситуації, «зрозумілий сам по собі» для читача і не потребує додаткового роз'яснення [5, с.23]. Однак нерідко автор прагне підкреслити морально-етичний зміст твору, формулюючи його в лаконічній, афористичній формі, яка може бути винесена як на початок, так і на кінець тексту. Зазначений прийом підсилює дидактичний потенціал байки, сприяє її виховній дії та забезпечує більш чітке сприйняття основної ідеї читачем.

Саме через сюжети байок діти порівнюють поведінку персонажів із життям, що «сприяє їхньому формальному навчанню етичним принципам» [64, с.18].

У методиці викладання байка традиційно розглядається як текст, що вимагає поетапного аналізу та активного залучення учнів до процесу сприйняття та інтерпретації. Робота з даним жанром передбачає послідовне освоєння змісту та форми твору, а також розвиток пам'яті, мовлення та аналітичного мислення. Процес вивчення включає кілька основних етапів: підготовку до сприйняття тексту, прослуховування байки у виконанні вчителя або з використанням аудіозапису, коротке обговорення з метою виявлення основного змісту, подальше вибіркове або рольове читання, складання переказу та виконання питань для перевірки розуміння. Завершальним етапом стає підсумкова дискусія, спрямована на осмислення морального змісту і ключового послання твору [11, с.243].

Висновки до розділу 1

Лінгвостилістична інтерпретація художнього тексту є одним із ключових напрямів сучасної філологічної науки, що дозволяє глибше зрозуміти структуру і зміст твору. Вона об'єднує мовний, стилістичний і літературознавчий аналіз, розкриваючи взаємозв'язок між формою і змістом. Такий підхід сприяє виявленню індивідуального стилю автора, особливостей його світогляду і художнього задуму. Завдяки лінгвостилістичній інтерпретації формується цілісне уявлення про текст як про естетико-комунікативну систему, де кожен мовний елемент виконує смислову і художню функцію.

Малі літературні форми — притчі, байки, прислів'я, короткі оповідання — мають значний педагогічний потенціал і відіграють важливу роль у процесі формування граматичної та комунікативної компетентності учнів. Їх лаконічність, виразність і моральна спрямованість роблять їх зручними для аналізу, інтерпретації та практичного застосування на заняттях. Ці форми сприяють розвитку мовної інтуїції, пам'яті, образного мислення і дозволяють учням у цікавій формі опановувати нові лексико-граматичні структури. Крім того, робота з малими формами сприяє вихованню моральних і культурних цінностей, формуванню поваги до національної та світової літературної традиції.

Методика використання малих форм і прийомів лінгвостилістичної інтерпретації повинна спиратися на системний і поетапний підхід, який включає орієнтовно-підготовчий, тренувальний і ситуативно-варіативний етапи. На кожному з них реалізуються різні цілі: від введення нового матеріалу до творчого осмислення та практичного застосування мовних засобів у реальних комунікативних ситуаціях. Застосування сучасних технологій навчання (таких як Kahoot, інтерактивні ігри, цифрові тести та візуальні матеріали) дозволяє зробити процес вивчення мови динамічним, емоційно насиченим і орієнтованим на розвиток самостійності учнів. Таким чином, використання малих літературних форм у поєднанні з

лінгвостилістичною інтерпретацією сприяє формуванню цілісної мовної особистості, здатної розуміти і створювати тексти різної жанрової приналежності, а також усвідомлювати культурно-естетичну цінність художнього слова.

Розділ 2. ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ТЕКСТІВ МАЛИХ ФОРМ (на прикладі матеріалів А. а Санта Клара, Г. Е. Лессінга та Г. К. Пфєффеля)

2.1. Лінгвостилістична інтерпретація байки Абрахам а Санта Клара «*Löwe und die Maus*»

Перед тим як перейти до безпосереднього аналізу твору, необхідно коротко охарактеризувати автора та подати загальну інформацію про текст.

Абрахам а Санта Клара — австрійський письменник епохи бароко та проповідник, який займав значне місце у духовному та літературному житті Віденського двору. Відомий як автор морально-повчальних проповідей та сатиричних творів, що відрізняються виразною, наближеною до розмовної мови манерою, використанням народних образів та сатири.

Байка «*Löwe und die Maus*» є переробкою традиційного сюжету, що сходить до античної езопівської традиції. Однак, на відміну від класичного варіанту, де миша рятує лева і отримує вдячність, у Абрахама а Санта Клари історія має трагічну та іронічну розв'язку: миша гине, прагнучи вийти за межі свого природного становища.

На мій погляд, така розв'язка підкреслює не лише сувору барочну мораль, а й погляд автора на соціальні відносини: спроба «малого» стати рівним «великому» видається йому неприродною та небезпечною.

Сюжет розгортається навколо епізоду, в якому лев виявляється спійманим у сітку: «*weil er dem Raub nachstellte, in einem Garn gefangen worden*». Герой приходить до думки про неминучість загибелі, про що свідчить така цитата: «*gab sich endlich schon den Tod und hoffte alle Stund, daß die Jäger werden kommen*». У цей критичний момент з'являється поле, яке пропонує допомогу. Незважаючи на очевидну ієрархічну різницю «*Ihro Majestät, Herr Kinig*», миша ставить умову: вона погодиться врятувати лева, якщо той візьме її за дружину: «*wann S' mich wollen*

heiraten... so will ich Sie erledigen». Лев, усвідомлюючи абсурдність подібного союзу, «*es wird mir ein Spott sein*» проте приймає умови, оскільки: «*das Leben ist gut, ist heilig*». Після тривалих зусиль миша звільняє його, і лев виконує цю обіцянку. Однак щасливий фінал неможливий, оскільки під час першого танцю лев випадково вбиває свою нову дружину: «*so tritt er mit der Pratze aufs Meiserl*». Фінальний напис підкреслює мораль про те, що надмірні прагнення призводять до нещастя: «*wenn man so hoch will sei – Ist nie kein Glick darbey*».

(ДОДАТОК А)

На мій погляд, цей епізод акцентує увагу не лише на комічній невідповідності статусів персонажів, а й на проблематиці соціальної ієрархії загалом. Автор демонструє, що порушити встановлений порядок можна лише формально, але не по суті: фізична та символічна «тяжкість» лева неминуче руйнує ілюзію рівності. На мою думку, байка показує, що амбіції, не підкріплені реальними можливостями, призводять до трагічних наслідків, а спроба «перескочити» природні кордони спричиняє насамперед руйнування, а не піднесення.

У тексті байки зустрічається багато архаїзмів та діалектизмів. Так, слово «*Leb*» означає лева, а «*Meiserl*» — мишку в зменшувальній формі, що робить образ доброзичливим та комічним. Застарілий вираз «*Garaus machen*» перекладається як «покінчити з кимось» і наголошує на загрозі для лева. Використовуються поведження з титулами: «*Ihro Majestät, Herr Kinig*», що створює іронічний ефект, оскільки маленька мишка звертається до лева-короля.

У тексті також було виявлено багато емоційних та модальних конструкцій, наприклад:

1. "ist mir über alle Maßen leid" — висловлює жаль;
2. "Ja, ja, ja, mein Meisl, vom Grund meines Herzens will ich dich heiraten" — з повтором "Ja" підкреслює рішучість лева.

У тексті також часто зустрічається поєднання іменних та дієслівних конструкцій, наприклад:

1. *"So soll sie unfehlbar zu gewarten haben"* — вказує на обов'язок дії
2. *"Mein, wie tut man sich halt befehlen, daß man nur einen Mann bekommt!"*

— інфінітивна конструкція передає зусилля мишки.

Лексика носить комічний та іронічний характер: *«O weh! dachte der Leb; es wird mir ein Spott sein, wenn ich einen so kleinen Pumpernickel zu einem Weib hab»*

На мою думку, автор свідомо використовує архаїзми, діалектизми, модальні конструкції та емоційні вставки, щоб передати комізм ситуації, емоційність та характер персонажів.

Байка *«Löwe und die Maus»* має чітку лінійну композицію з послідовним розвитком подій, що дозволяє читачеві легко простежити сюжет. Можна виділити три основні частини: зав'язка, розвиток дії та кульмінація з несподіваним фіналом.

На початку твору автор відразу занурює читача у конфлікт:

«Ist einmal ein Leb, weil er dem Raub nachstellte, in einem Garn gefangen worden...»

Тут видно класичне зіткнення: лев потрапляє у біду, і це ставить драматичну основу всієї історії. Далі слідує розвиток подій, де вводиться миша як несподіваний рятівник. Автор будує сцену з діалогом, який пожвавлює розповідь:

«– Ihro Majestät, Herr Kinig, wie geht's Ihnen? ... Ich will heraushelfen»

Мені особисто здається цікавим, як через розмову розкривається характер миші: вона смілива, рішуча, готова діяти, попри свій маленький розмір.

Кульмінація та розв'язка оформлені несподівано і навіть іронічно:

«Wie aber der Leb mit dem Meisl den ersten Tanz tut ... so tritt er mit der Pratz auf Meiserl, und es ist elendiglich ums Leben gekommen»

Такий фінал різко змінює тон історії: від казкового та майже ідеалістичного до трагічного, що залишає сильне враження. Особисто мені здалося, що автор

свідомо порушує очікування читача, щоб наголосити на моралі: іноді зарозумілість і зневага малим призводять до непередбачуваних наслідків.

Формою викладу є оповідання з елементами діалогу та описи дій персонажів. Діалоги надають динаміку, роблять історію живою, а описи емоцій героїв допомагають читачеві емоційно залучитися до того, що відбувається:

«O weh! dachte der Leb...»

Мені здається, що саме поєднання цих форм робить байку одночасно легкою для сприйняття і глибокою за змістом.

У байці оповідання ведеться від третьої особи, автор одночасно розповідає та коментує події. Мені здається, що автор намагається створити відчуття безпосередньої присутності в історії, роблячи розповідь живою та емоційною. Наприклад, коли миша помічає лева у пастці:

«Unterdessen läuft aus der Erde heraus eine kleine Feldmaus, sieht den Leben im Garn, ganz eingewickelt und ermattet»

Автор показує, що він спостерігає за діями персонажів з боку, але при цьому передає їхні думки та почуття. Персонажі в байці часто говорять самі за себе, і автор використовує пряму мову, що робить діалог більш виразним та комічним. Наприклад, миша каже леву:

«Ihro Majestät, Herr Kinig, wie geht's Ihnen? Wie sind S' in diese Strick und Unglück geraten? Ist mir über alle Maßen leid, Herr Kinig! Ich will heraushelfen»

Ця пряма мова показує турботу миші про лева і створює комічний контраст між маленькою мишею та могутнім левом. Крім того, у тексті зустрічається непряма мова, через яку передаються думки та наміри персонажів без прямого цитування. Наприклад:

«O weh! dachte der Leb; es wird mir ein Spott sein, wenn ich einen so kleinen Pumpernickel zu einem Weib hab; doch aber, das Leben ist gut, ist heilig!»

Тут ми бачимо, як автор передає внутрішні роздуми лева, і мені здається, це допомагає глибше зрозуміти його характер: гордість та водночас визнання сили миші.

На рівні граматики та лексики автор активно використовує різноманітні форми мови, що робить текст живим та виразним. По-перше, цікавою є робота з тимчасовими формами. Наприклад, розповідь ведеться у минулому часі:

«Ist einmal ein Leb, weil er dem Raub nachstellte, in einem Garn gefangen worden...»

Таке використання минулого часу створює відчуття розповіді про подію, що сталася в минулому, що типово для жанру байки, і дозволяє читачеві сприймати історію як урок із життя. По-друге, помітна різноманітність синтаксичних конструкцій. Автор поєднує довгі складнопідрядні речення з короткими вигуками та репліками персонажів:

«„O Gott“, sagt der Leb, „mein Meiserl, ich will mich mein Lebtag dankbar einstellen»

Тут видно, як довга оповідальна пропозиція передає думки та почуття лева, а коротка мова мишки робить діалог динамічним та живим. Крім того, цікава гра з типами речень. Оповідальні пропозиції чергуються з оклику та питаннями:

«Ihro Majestät, Herr Kinig, wie geht's Ihnen? Wie sind S' in diese Strick und Unglück geraten?»

Це не лише надає тексту емоційності, а й допомагає передати соціальне становище персонажів: мишка звертається до лева з повагою, використовуючи титули та ввічливу форму.

Ще один важливий мовний прийом — лексичні засоби. Автор використовує яскраві епітети та метафори, наприклад: *«schiefer die Zähne ausfallen»*, *«durchsichtigen Reichen und Gefängnis»*. Вони допомагають читачеві наочно уявити те, що відбувається, і посилюють комічний ефект: маленька мишка, що буквально гризе мотузку зубами, рятує могутнього лева.

В цілому, мова байки характеризується жвавістю, динамічністю та емоційною насиченістю. Особисто мені здається, що саме завдяки поєднанню складнопідрядних конструкцій з яскравими вигуками та метафорами автор робить текст таким, що запам'ятовується, і дозволяє відчуті іронію ситуації: могутній лев змушений покладатися на крихітну мишу, а в кінці мораль посилюється несподіваним фіналом.

Байка Абрахама а Санта Клара «*Löwe und die Maus*» має яскраво виражену іронічну та сатиричну тональність, що робить її одночасно повчальною та забавною. Автор з гумором показує абсурдність ситуації, коли могутній лев опиняється у полоні та повністю залежить від крихітної миші. Вже сама сцена порятунку, коли миша, «*ganz eingewickelt und ermattet*», сміливо підходить до лева і пропонує допомогу, виглядає комічно і несподівано. Особливо кумедно, коли лев, не роздумуючи, погоджується на пропозицію миші вийти заміж:

«*Ja, ja, ja, mein Meisl, vom Grund meines Herzens will ich dich heiraten*»

Ця перебільшена та нереалістична реакція створює ефект легкої іронії і показує, що навіть найсильніша істота може бути вразливою. Автор активно використовує мовні засоби для посилення емоційного забарвлення подій. Складні і нагромаджені визначення, такі як «*ganz eingewickelt und ermattet*», підкреслюють безпорадність і втому лева, роблячи його образ живішим. Епітет «*so klein Pumpernickel*» виглядає несподівано і гумористично, посилюючи контраст між величезним левом і крихітною мишею. Іронія і сатира особливо проявляються у фіналі, коли нова дружина лева гине вже при першому танці: «*So geht's, sagte der Leb, wenn man so hoch will sei – Ist nie kein Glick darbey!*», що є сатиричним попередженням проти гордості та самовпевненості.

Читаючи байку, у мене склалося неоднозначне враження. З одного боку, автор показує, що навіть маленькі істоти можуть надати вирішальну допомогу сильному:

«*Das Mäuserl nagt ... das ganze Garn oder Netz zernagt*»

Мені сподобалася сміливість миші та її рішучість. З іншого боку, фінал шокує: лев випадково вбиває свою дружину.

«so tritt er mit der Prätze aufs Meiserl, und es ist elendiglich ums Leben gekommen»

Це робить історію трагічною і показує, що добрі наміри не завжди призводять до щастя. Найбільше запам'яталася ініціатива миші:

«Es solle nur begehren; was in seiner Macht und Vermögen seie, das solle sie unfehlbar zu gewarten haben»

Байка залишила змішані емоції: радість за сміливість миші та сум через трагічний фінал, а також відчуття тонкої іронії долі.

2.2. Лінгвостилістична інтерпретація байки Готгольда Ефраїма Лессінга «*Tiresias*»

Готгольд Ефраїм Лессінг — один із ключових представників німецької літератури XVIII століття, філософ та драматург епохи Просвітництва. Лессінг відомий своїм прагненням поєднувати художню виразність із філософською глибиною, а також інтересом до проблем моралі, релігії та людської природи. В історії німецької літератури він посідає особливе місце як реформатор драми та автор повчальних творів, які спонукають читача до роздумів, а не просто розважають.

Байка «*Tiresias*» привертає увагу своєю лаконічністю та символізмом. На перший погляд, текст розповідає про дивну і навіть комічну історію перетворення людини на жінку і назад:

«Da hub Tiresias seinen Stab auf und schlug unter die verliebten Schlangen. – Aber, o Wunder! [...] ward Tiresias zum Weibe»

Подія, описана Лессінгом, здається фантастичною, але вона наповнена глибоким змістом. Мене особисто вразило, як автор використовує образ Тіресія, міфологічного віщуна, щоб показати мінливість людської природи та тонкий кордон між чоловічим та жіночим початком. Особливо цікаво, що Лессінг будує байку на паралелях: спочатку Тіресій бачить люблячих змій і перетворюється на жінку, потім — змій, що борються, і повертається в чоловіка. Цей контраст, як на мене, символізує двоїстість життя і необхідність переживання різних сторін людського досвіду.

(ДОДАТОК Б)

Тіресій йде через священний ліс:

«sein Weg trug ihn durch einen heiligen Hain, und mitten in dem Haine, wo drei Wege einander durchkreuzten, ward er ein Paar Schlangen gewahr, die sich begatteten»

Він піднімає палицю і вдаряє по змій, і в цей момент відбувається диво:

«Aber, o Wunder! Indem der Stab auf die Schlangen herabsank, ward Tiresias zum Weibe»

Через дев'ять місяців Тіресій повертається до того ж лісу і бачить змій, які тепер б'ються:

«und an ebendem Orte, wo die drei Wege einander durchkreuzten, ward sie ein Paar Schlangen gewahr, die miteinander kämpften»

Він знову використовує палицю, і диво повторюється:

«O Wunder! Indem der Stab die kämpfenden Schlangen schied, ward das Weib Tiresias wieder zum Manne»

На мій погляд, Лессінг за допомогою цих трансформацій показує циклічність людського досвіду та можливість поглянути на світ з різних точок зору – чоловічої та жіночої. Дія з палицею символізує втручання, яке змінює внутрішній світ людини. Мені здається, що автор хотів показати: розуміння інших людей і себе неможливо без особистого досвіду. Сцена зі змій — це алегорія людських відносин: спочатку кохання «*die sich begatteten*», потім конфлікт «*die miteinander kämpften*», і лише через зовнішнє втручання приходить зміна.

У тексті Лессінга присутні архаїзми та поетизми, що створюють міфологічну атмосферу. Наприклад, слово «*heiliger Hain*» підкреслює сакральність місця: «*Sein Weg trug ihn durch einen heiligen Hain*». Це не просто ліс, а символічний простір, де відбуваються метаморфози.

Виразні прикметники посилюють емоційний ефект «*die ergrimten Schlangen*» описує боротьбу змій і передає напругу сцени: «*Da hub Tiresias abermals ihren Stab auf und schlug unter die ergrimten Schlangen*». Дієслівна конструкція «*ward ... zum Weib/Manne*» фіксує результат дії та підкреслює чудове перетворення: «*O Wunder! ... ward das Weib Tiresias wieder zum Manne*». Повторення цієї конструкції створює ритм та підкреслює циклічність подій. Текст побудований в минулому часі, що типово для оповідального стилю: «*Tiresias nahm seinen Stab*

und ging über Feld». Це надає розповіді виразну хронологію. Співвідношення іменних та дієслівних елементів показує динаміку дії «*nahm*», «*ging*», «*schlug*», «*ward*» домінують, а імена «*Tiresias*», «*Stab*», «*Schlangen*» конкретизують сцени. Таке поєднання робить текст наочним та лаконічним.

Байка побудована за простою лінійною композицією: послідовність дій Тіресія розкриває головну тему трансформації. Події поділяються на два паралельні епізоди: перше перетворення на жінку і повернення до чоловічого вигляду. Так, зав'язка починається, коли Тіресій «*ward er ein Paar Schlangen gewahr, die sich begatteten*». Цей епізод відразу ставить конфлікт — зіткнення з природою та її законами. Кульмінацією служить момент перетворення: «*ward Tiresias zum Weibe*», що показує несподіваний результат дії героя. Другий епізод повторює структуру першого: Тіресій знову зустрічає змій, цього разу «*die miteinander kämpften*», і після удару палицею «*ward das Weib Tiresias wieder zum Manne*». Тут Лессінг використовує циклічну композицію, де зовнішні дії призводять до внутрішньої зміни героя. Формою викладу — оповідальна з описовими елементами: автор вказує на місце дії «*durch einen heiligen Hain*» і описує стан змій. Це дозволяє читачеві бачити зв'язок зовнішньої форми та внутрішнього змісту: гай як священне місце посилює ефект чудового перетворення.

Розповідь ведеться від третьої особи, автор виступає спостерігачем. Усі дії описані зовні, без прямої мови персонажів. Наприклад: «*Tiresias nahm seinen Stab und ging über Feld*» — автор повідомляє про рух Тірезія, не передаючи його думок. Далі «*Da hub Tiresias seinen Stab auf und schlug unter die verliebten Schlangen*» — тут описується дія, наслідки якої: «*ward Tiresias zum Weibe*». Перспектива залишається зовнішньою, спостережливою, без внутрішнього монологу. Події подаються як факти, що наголошує на чудовому характері історії.

Використовується час: «*nahm*», «*ging*», «*ward*», що створює історичний, оповідальний тон. Переважають прості оповідальні пропозиції: «*Nach neun Monden*

ging das Weib Tiresias wieder durch den heiligen Hain», «ward das Weib Tiresias wieder zum Manne».

Присутні складнопідрядні пропозиції з додатковим обставинним, що свідчать про причинно-наслідкові зв'язки: *«Indem der Stab auf die Schlangen herabsank, ward Tiresias zum Weibe», «Indem der Stab die kämpfenden Schlangen schied, ward das Weib Tiresias wieder zum Manne».*

Лексика конкретна, описова: *«verliebten Schlangen», «ergrimmten Schlangen», «heiligen Hain»,* що створює чітку візуалізацію подій і виділяє емоційний контраст між любов'ю і конфліктом. Повторення конструкції *«ward Tiresias zum Weibe»* и *«ward das Weib Tiresias wieder zum Manne»* підкреслює циклічність і закономірність перетворень.

У байці тональність тексту легка, іронічна та здивована. Автор фіксує неймовірні події із відтінком гумору: *«– Aber, o Wunder! Indem der Stab auf die Schlangen herabsank, ward Tiresias zum Weibe».* Вигук *«O Wunder!»* виражає здивування та створює комічний ефект. Стилистично Лессінг активно використовує епітети: *«die verliebten Schlangen»* робить сцену романтичною та незвичайною, а *«die ergrimmten Schlangen»* підкреслює агресію та драматизм другої сцени, посилюючи контраст між любов'ю та конфліктом. Це створює емоційне розмаїття та допомагає читачеві відчувати зміну ситуації.

Повторення конструкцій *«ward Tiresias...»* при кожному перетворенні підкреслює закономірність подій та магічний характер того, що відбувається. Ритміка пропозицій *«Da hub Tiresias seinen Stab auf und schlug unter die verliebten Schlangen»* створює відчуття дії, динаміки. Також помітний контраст: спочатку змії *«verliebt»,* потім *«ergrimmt»* — це відображає зміну ролей і життєвих обставин, а через метафору перетворень Тіресія Лессінг досліджує питання статі та долі людини.

Байка Лессінга про Тіресію залишила в мене сильне враження своєю незвичністю і символізмом. Мене вразив момент, коли зустріч зі зміями змінює його стать: «*Da hub Tiresias seinen Stab auf und schlug unter die verliebten Schlangen. – Aber, o Wunder!... ward Tiresias zum Weibe*». Цей епізод символізує зміни та двоїстість людської природи. Особливо запам'ятався повторний епізод через дев'ять місяців: «*Da hub Tiresias abermals ihren Stab auf und schlug unter die ergrimten Schlangen, und – O Wunder!... ward das Weib Tiresias wieder zum Manne*». Він показує циклічність життя та неминучість змін. Образ Тіресія мені здається сильним і незабутнім, оскільки через його трансформації Лессінг показує, що ідентичність людини гнучка і багатогранна.

2.3.Лінгвостилістична інтерпретація байки Абрахам а Санта Клара «*Bauer und Schiffsmann*»

Абрахам а Санта Клара – австрійський письменник та проповідник, представник бароко. У його творах часто поєднуються сатирична спостережливість та моральні уроки. Байка «*Bauer und Schiffsmann*» відображає це через простий діалог, де розкриваються людські страхи і забобони.

Селянин дивується сміливості моряків: «*Ein Bauer verwunderte sich über der Schifflleute Kühnheit, dass sie einem so schwachen Holz Leib und Leben anvertrauen...*». Моряк відповідає спокійно і логічно: «*Darum siehst du, Bauer, dass es nichts schadet, man sterbe, wo man will, wenn man nur selig stirbt!*». Тут автор показує, що важливішим є стан душі, а не місце смерті.

(ДОДАТОК В)

Я вважаю, ідея байки в тому, що страх перед небезпекою часто перебільшений, і людина має дбати про внутрішнє життя, а не зовнішні обставини. Фраза «*Viel, die durch des Henkers Hand sterben... sterben glückseliger als einige, die im Bett... ihren Geist aufgeben*» наголошує на філософській думці: важливо не те, як або де ти помреш, а як прожив життя.

Селянин дивується сміливості моряків, які довіряють своє життя небезпечному морю:

«*Ein Bauer verwunderte sich über der Schifflleute Kühnheit, dass sie einem so schwachen Holz Leib und Leben anvertrauen*»

Він запитує моряка, де померли його батько, дід і прадід, і отримує відповідь: «*Auf dem Meer*». Селянин вважає це нерозсудливістю:

«*Wie kannst du dann so närrisch sein, dass du dich dem Meer vertrauest, das dir deinen Vater, Großvater und Übergroß-vater hinweggenommen?*»

Моряк у відповідь запитує селянина, де померли його предки, і чує: «*Auf dem Bett*». Тоді моряк робить висновок:

«Warum bist du dann ein so großer Narr, dass du alle Nacht in dasselbe Bett gehst, worauf deine Voreltern gestorben? Darum siehst du, Bauer, dass es nichts schadet, man sterbe, wo man will, wenn man nur selig stirbt!»

Він показує, що смерть неминуча у будь-якому місці, головне – померти благополучно.

У тексті зустрічаються як звичні німецькі слова, і деякі архаїзми, які надають йому колорит і створюють відчуття старовинної моралізаторської промови. Наприклад, слово «*närrisch*» у контексті «*Wie kannst du dann so närrisch sein, dass du dich dem Meer vertrauest...*» має відтінок "дурний, нерозумний", що підкреслює іронію, з якою автор підносить міркування селянина. Особливо цікаві в тексті висловлювання, пов'язані з життям і смертю, наприклад: «*auf dem Meer*» і «*auf dem Bett*». Ці конструкції, що повторюються, відіграють ключову роль у побудові паралелей і контрасту між персонажами, одночасно показуючи авторську думку про долю і смерть:

«Darum siehst du, Bauer, dass es nichts schadet, man sterbe, wo man will, wenn man nur selig stirbt!»

Лексична повторюваність посилює риторичний ефект і робить мораль байки наочнішою. З погляду граматики, текст цікавий поєднанням часів та конструкцій. У оповіданні переважає минулий час: «*verwunderte sich*», «*fragte*», «*antwortete*», що типово для німецьких байок і дозволяє створити ефект розповіді про події минулого. Одночасно автор використовує модальні конструкції та інфінітивні звороти «*dass du dich dem Meer vertrauest, wenn man nur selig stirbt*», що робить мову живою та емоційно насиченою.

Особливу увагу привертає співвідношення іменних та дієслівних елементів у реченнях. Так, у фразі «*Der Schiffsmann fragte hinwieder den Bauern, wo denn sein Vater und Großvater gestorben seien*» поєднання дієслівної форми «*gestorben seien*» з

іменними членами «*Vater und Großvater*» створює ефект офіційного, майже церковного оповідання, що відповідає релігійно

Байка «*Bauer und Schiffsmann*» має досить просту, але логічно вибудовану композицію, яка підкріплює її моральний зміст. На мій погляд, автор будує текст за принципом діалогу, що створює ефект живого спілкування та робить аргументи героїв переконливішими. Спочатку ми бачимо здивування селянина сміливістю моряків: «*Ein Bauer verwunderte sich über der Schiffleute Kühnheit, dass sie einem so schwachen Holz Leib und Leben anvertrauen*». Цей вступ ставить основну проблему — страх і обережність перед небезпекою.

Далі слідує ланцюг питань і відповідей, що утворює центральну частину байки. Селянин цікавиться, де померли предки моряка: «*wo sein Vater sei gestorben... wo denn sein Groß- und Übergroßvater gestorben seien*». Кожна відповідь шкіпера «*Auf dem Meer*» поступово накопичує смислову напруженість і показує логіку моряка. Тут помітна художня структура повторення (мотив смерті на морі, що повторюється), яка допомагає читачеві усвідомити контраст між страхом селянина і сміливістю моряка.

У фіналі композиція набуває форми морального висновку. Мораль виражена в словах шкіпера: «*Darum siehst du, Bauer, dass es nichts schadet, man sterbe, wo man will, wenn man nur selig stirbt!*». Ця кульмінація підбиває підсумки всьому діалогу і розкриває філософську ідею: важлива не небезпека чи місце смерті, а добробут душі.

На мою думку, саме поєднання простої діалогічної форми і повторюваних мотивів робить байку зрозумілою та переконливою. Вона не перевантажена деталями, але при цьому ясно демонструє авторську думку через наочні приклади та запитання-відповіді.

Розповідь ведеться від третьої особи, оповідач постає як спостерігач. Діалоги персонажів передаються через пряму мову. Корабельник відповідає: «*Auf dem*

Meer», селянин запитує: «*Wie kannst du dann so närrisch sein, dass du dich dem Meer vertrauest...*» і «*Wo denn sein Groß- und Übergroßvater gestorben seien?*». Також зустрічається непряма мова, коли автор коротко переказує міркування:

«*Darum siehst du, Bauer, dass es nichts schadet, man sterbe, wo man will, wenn man nur selig stirbt!*»

Мовні засоби підкреслюють контраст поглядів. Минулий час показує наступність поколінь:

«*wo sein Vater sei gestorben*», «*auf dem Meer*»

Придаткові пропозиції з союзами «*dass*» і «*wenn*» пов'язують аргументи: «*Wie kannst du dann so närrisch sein, dass du dich dem Meer vertrauest...*», «*wenn man nur selig stirbt!*». Лексика, пов'язана зі смертю і місцем смерті, повторюється: «*Meer*», «*Bett*», «*Vater, Großvater, Übergroßvater*», емоційні слова посилюють ефект: «*närrisch*», «*Henkers Hand*». Діалог селянина і моряка підкреслює філософську думку: «*Warum bist du dann ein so großer Narr, dass du alle Nacht in dasselbe Bett gehst, worauf deine Voreltern gestorben?*» і відповідь моряка: «*Darum siehst du, Bauer, dass es nichts schadet, man sterbe, wo man will, wenn man nur selig stirbt!*».

У байці «*Bauer und Schiffsmann*» Абрахам а Санта Клара використовує іронічну тональність для критики ірраціонального страху і сліпого дотримання звичок. Центральний діалог будується на контрасті між селянином і моряком: селянин дивується сміливості моряків, які ризикують життям на морі, і запитує: «*Wo sein Vater sei gestorben?*». Моряк відповідає: «*Auf dem Meer*». Ця проста відповідь відразу демонструє філософську позицію моряка: смерть неминуча, і її місце не має значення.

Іронія посилюється повторенням структури питання-відповідь:

«*wo denn sein Groß- und Übergroßvater gestorben seien*» — «*Auf dem Meer*»

Через ритмічну повторюваність автор підкреслює абсурдність логіки селянина. Лексичні засоби, такі як епітети «*so närrisch*» і «*so großer Narr*», передають авторську оцінку селянської обмеженості та надмірної обережності:

«Wie kannst du dann so närrisch sein, dass du dich dem Meer vertrauest...»

Тут бачу явну сатиру на людську схильність боятися незвіданого. Метафора та символіка також відіграють важливу роль. «*Das Meer*» уособлює ризик і неминучість смерті, тоді як «*das Bett*» символізує звичне і безпечне місце. Моряк проводить логічний паралелізм:

«Warum bist du dann ein so großer Narr, dass du alle Nacht in dasselbe Bett gehst, worauf deine Voreltern gestorben?»

Цей прийом наголошує на авторській думці, що звичка не забезпечує безпеки, і вибір місця смерті не визначає її моральної цінності. Авторська установка філософська та іронічна одночасно. Моряк постає як носій здорового глузду, селянин — об'єкт глузування.

Я вважаю, що автор навмисно використовує багаторазові повторення та емоційно забарвлені епітети, щоб зробити мораль байки наочною: «*wenn man nur selig stirbt!*». Для мене це наголошує на важливості внутрішнього стану людини перед фізичним ризиком.

Байка «*Bauer und Schiffsmann*» справила на мене сильне враження своєю незвичайною логікою моряка. Спочатку фермер дивується сміливості людей, які довіряють життя тендітному кораблю: «*Ein Bauer verwunderte sich über der Schiffleute Kühnheit...*». Але моряк відповідає йому так, що відразу змінює сприйняття: «*Warum bist du dann ein so großer Narr, dass du alle Nacht in dasselbe Bett gehst, worauf deine Voreltern gestorben?*». Цей момент здався мені дуже смішним і водночас глибоким — смерть неминуча, і місце її не має значення. Мене особливо зворушила думка: «*man sterbe, wo man will, wenn man nur selig stirbt!*». Вона змушує по-новому подивитись страх і ризик, те що, як оцінюємо небезпеку у житті.

2.4. Лінгвостилістична інтерпретація байки Готліба Конрада Пфєффеля «*Der Krebs*»

Байка «*Der Krebs*» написана Готліб Конрад Пфєффелем в період його зрілої творчості, коли він зосередився на сатиричних і повчальних текстах. У центрі уваги перебуває людська заздрість і прагнення зовнішнього блиску. Краб оживлений феєю: «*Ein Krebs, dem eine Fey... flog aus der Elfe Hand ins nasse Reich hinab*», і його «*Kardinalshabit*» викликає захоплення і заздрість: «*Besonders reizte sie sein Kardinalshabit*».

Текст безстроковий та лінійний. Спочатку вводиться персонаж і диво: «*Die Tischgesellschaft zu ergötzen, / In seinem roten Wamms, das Leben wiedergab*». Потім реакція братів: «*O, wäre uns doch... ein gleicher Schmuck beschieden!*». Наприкінці — мораль: «*Man lässt sich nur lebendig sieden*». Структура дозволяє зосередитися на образі та моральній суті. Наприклад, заздрість передана через візуальний образ наряду краба: «*Du wünschst dir den blendenden Ornat, / Der deinen Nachbar schmückt, zu tragen*». Мораль посилюється прямим попередженням: краса та блиск мають свою ціну, яку легше побачити після того, як дізнаєшся: «*Wie viel er ihn gekostet hat*».

(ДОДАТОК Г)

Фея оживляє краба, щоб розвеселити гостей за столом. Краб з'являється в яскравому червоному костюмі «*in seinem roten Wamms*» і відразу привертає увагу своїх братів. Вони вражені його зовнішнім виглядом, особливо вражає їхнє «кардинальське вбрання», і починають заздрити. Один із братів вигукує, що хотів би мати таке ж блискуче вбрання. Інший попереджає, що, щоб його знайти, потрібно пройти через страждання: «*Man lässt sich nur lebendig sieden*». Тобто краса та блиск дістаються дорогою ціною. У результаті байка вчить, що заздрість і прагнення чужої зовнішньої розкоші небезпечні і можуть обернутися стражданням.

Байка Пффеффеля написана в чітко структурованій віршованій формі. Автор використовує риму перехресного типу (ABAB), що надає тексту плавність та легкість сприйняття. Ритм вірша рівний, помірно швидкий, що відбиває динаміку подій, що відбуваються — падіння раку у воду, реакцію його братів. Особливо мені здалося цікавим використання довгих описових рядків, наприклад: «*Ein Krebs, dem eine Fey, an deren Schloss / Ein klarer Bach vorüberfloß*», де розмір та структура рядка допомагають створити візуальний образ сцени, майже як маленьку розповідь у віршах. Загалом форма підтримує гумористичний і сатиричний тон байки.

Головною темою байки є заздрість та нерозуміння справжньої ціни бажаного. Рак, який отримав чудовий червоний каптан від феї, викликає у своїх братів суміш захоплення і заздрощів: «*O, wäre uns doch ein gleicher Schmuck beschieden!*». Брати зачаровані зовнішнім блиском, але вони не знають, якою ціною дісталось це вбрання: «*Man lässt sich nur lebendig sieden*». Тут автор піднімає важливу мораль: не все, що виглядає бажаним та красивим, насправді приносить щастя. У байці також є мотив ілюзії зовнішнього багатства — брати захоплюються вбранням, не замислюючись про наслідки.

Особисто мені ця байка здається актуальною і сьогодні, адже багато людей заздять зовнішньому успіху інших, не замислюючись про труднощі та жертви, які за цим стоять. Особливо виразною мені здалася кінцівка: вона підбиває чіткий сатиричний висновок і залишає відчуття легкої іронією над людськими слабкостями.

Байка носить іронічно-сатиричний характер. Вже реакція братів на краба свідчить про це: «*Die Brüder grüssten ihn mit freudigem Entsetzen*». Тут змішання захоплення та жаху підкреслює абсурдність їхнього бажання. Бажання мати «*blendenden Ornat*» сусіднього краба обертається попередженням: «*Man lässt sich nur lebendig sieden*». Байка одночасно веселить і вчить обережності.

Пфеффель активно використовує гіперболу та контраст. Вигук: *«O, wäre uns doch ein gleicher Schmuck beschieden!»* показує заздрість та бажання зовнішнього блиску, а фраза *«Wie viel er ihn gekostet hat»* розкриває приховану ціну краси. Лексика яскрава: *«freudigem Entsetzen»*, *«blendenden Ornat»*, *«Kardinalshabit»* — створює візуально насичені образи. Синтаксис варіюється: довгі описові речення *«Ein Krebs, dem eine Fey... die Tischgesellschaft zu ergötzen...»* створюють казкову атмосферу, короткі репліки *«Ha, Freund, heraus damit!»* додають динаміку.

У байці Пфеффеля *«Der Krebs»* центральним художнім чином є краб, який символізує марнославство та заздрість. Його *«rotes Wamms»* підкреслює зовнішню привабливість, не маючи при цьому реальної цінності:

«Ein Krebs, dem eine Fey... In seinem roten Wamms, das Leben wiedergab»

Реакція братів краба з *«freudigem Entsetzen»* відображає людську схильність заздрити чужому блиску:

«O, wäre uns doch... ein gleicher Schmuck beschieden!»

Байка використовує метафору *«Man lässt sich nur lebendig sieden»*, показуючи, що бажаний зовнішній успіх досягається великою ціною.

Мораль байки явно формулюється: перш ніж бажати чужого *«blendenden Ornat»*, потрібно дізнатися, *«wie viel er ihn gekostet hat»*. Через образи та символи Пфеффель критикує поверхневе прагнення до зовнішньої краси та статусу.

Після прочитання байки перед очима виникає образ живої, але наївної істоти, яка прагне зовнішнього блиску, не замислюючись про ціну своїх бажань. Краб у червоному мундирі, який дістався йому з волі феї, символізує привабливість зовнішнього багатства та соціального статусу: *«Besonders reizte sie sein Kardinalshabit. / „O, wäre uns doch ein gleicher Schmuck beschieden!“*». Цей образ можна розглядати як алегорію людської заздрості та прагнення здаватися кращим, ніж ти є насправді. Ліричний образ тут конкретний і наочно показує, як легко захопитись зовнішніми атрибутами успіху, не думаючи про реальні наслідки.

Для мене ця байка дуже близька до сучасного життя, де люди часто оцінюють один одного за одягом, брендами чи статусом у соціальних мережах. Бажання «носити орнат, який прикрашає сусіда» — це універсальна тема заздрощів та прагнення до зовнішнього визнання:

«Du wünschest dir den blendenden Ornat, Der deinen Nachbar schmückt, zu tragen».

У сучасному контексті це нагадує, як легко можна потрапити під вплив моди чи реклами, не замислюючись про труднощі та зусилля, що стоять за «показним успіхом». Мені здається, байка вчить обережності: перш ніж прагнути чужої розкоші, важливо дізнатися *«wie viel er ihn gekostet hat»*, тобто зрозуміти ціну, яку довелося заплатити за привабливий вигляд.

Висновки до розділу 2

Лінгвостилістична інтерпретація байок Абрахама а Санта Клара, Г. Е. Лессінга та Г.К. Пфєффеля показує, що кожен з авторів створює власну морально-сатиричну модель світу, спираючись на індивідуальні стилістичні прийоми та культурний контекст. Спільним для них є прагнення через коротку форму, концентровану лексику та яскраві художні образи передати моральне настанову та продемонструвати людські слабкості.

Абрахам а Санта Клара використовує проповідницький тон, гіперболу, риторичні повторення та тверду сатиру. Його стиль морально-наставницький, з очевидною метою «розуміти» читача, протиставляючи чесноту та порок у максимально контрастній формі.

Лесінг, як представник освіти, прагне логічності та раціональності. Його байки будуються на чіткій моральній дилемі та логічному підтвердженні. Важливу роль відіграють антитеза, діалог, лаконізм та аргументована мораль, що наголошує на просвітницькій настанові його творчості — навчати через розум, а не через алегоричний страх чи осміяння.

Пфєффель, як представник епохи Просвітництва, поєднує моральний зміст з гумором і м'якою сатирою. Його байки відрізняються іронічним тоном, динамічним сюжетом і яскравими образами, через які автор показує людські слабкості — перш за все заздрість, марнославство і поверхневність. Для Пфєффеля важливо не засуджувати, а м'яко наставляти, тому мораль його творів подається у формі дотепного спостереження, яке змушує читача задуматися, а не боятися чи сміятися.

Байки всіх трьох авторів об'єднує чітка композиція: зав'язка — дія/конфлікт — моральний висновок. Вони активно використовують метафори, антитези, епітети, діалог, ритмічність і образність мови, завдяки чому текст залишається одночасно наочним, виразним і повчальним. Переважання минулого часу

(Präteritum), використання інфінітивних конструкцій і симетричних синтаксичних структур створюють ефект завершеності і ясності оповідання.

Таким чином, байки Санта Клари, Лессінга і Пфедфеля демонструють, як мала форма здатна передавати складні моральні ідеї, поєднуючи сатиру, філософію і побутову спостережливість. Незважаючи на різницю в тональності — від суворої проповіді до м'якої іронії, — всі три автори виявляють високу художню культуру і вміння через лаконічність форми донести моральні орієнтири, що залишаються актуальними і в сучасному суспільстві.

Розділ 3. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ТЕКСТІВ МАЛИХ ФОРМ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ ТА РІДНОЇ МОВ

3.1. Тексти малих форм як засіб формування мовленнєвої та комунікативної компетентності учнів

У сучасних умовах початкова школа повинна забезпечити формування та розвиток інтелектуальної, творчої, ініціативної особистості, здатної жити в нових умовах, реалізовувати себе в житті, бути успішною та сприяти розвитку суспільства. Цей процес обумовлений змінами в соціально-політичному житті і підтверджується Конституцією України, Законом України «Про освіту», Державною національною програмою «Освіта». Зокрема, у Державному стандарті початкової загальної освіти (освітня галузь «Мови та літератури») підкреслюється, що теоретичні знання (мовні та мовні знання) у початковій освіті не є самоціллю, а служать важливою основою і засобом формування у школярів комунікативної компетентності [13].

Протягом останніх десятиліть текст як основна одиниця комунікації набуває статусу важливого дидактичного засобу навчання в початковій школі, а вміння його сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати і створювати визначається як обов'язковий результат навчання відповідно до нового Державного стандарту початкової освіти [14].

Традиційно текст визначають як «письмовий або усний мовний масив, що представляє собою лінійну послідовність висловлювань, об'єднаних у найближчій перспективі смисловими та формально-граматичними зв'язками, а в загальнокомпозиційному плані — загальною тематичною та сюжетною заданістю» [38, с.627].

Традиційно текст визначають як «письмовий або усний мовний масив, що представляє собою лінійну послідовність висловлювань, об'єднаних у найближчій перспективі смисловими та формально-граматичними зв'язками, а в

загальнокомпозиційному плані — загальною тематичною та сюжетною заданістю» [19, с.62].

З огляду на те, що основною комунікативною метою створення навчальних текстів є подача і передача інформації учням, можна стверджувати, що комунікативна мета реалізується через одну з основних властивостей тексту — інформативність.

Таким чином, вміти працювати з інформацією означає:

1. сприймати певний обсяг інформації (слухати, читати);
2. розуміти її (усвідомлювати основні ключові поняття);
3. встановлювати причинно-наслідкові зв'язки (використовувати певні знання та досвід для пояснення процесів, явищ, фактів тощо);
4. порівнювати невідоме з відомим (застосовувати засвоєну інформацію для визначення подібності та відмінностей досліджуваного об'єкта);
5. оцінювати засвоєну інформацію (висловлювати особисте ставлення до предмета, об'єкта, явища, процесу тощо);
6. ефективно та успішно формувати власний інформаційний продукт.

Серед ефективних засобів формування мовленнєвої та комунікативної компетентності особистості можна виділити яскравий і унікальний феномен — фольклор, який відображає характер взаємовідносин етносу з навколишнім світом на різних етапах його історичного розвитку. У колискових піснях, потішках, скоромовках, прислів'ях, приказках, загадках, казках, легендах та інших видах народної творчості знайшов відображення процес духовного становлення дитини, реалізуються певні шляхи і засоби впливу на свідомість. Український фольклор розкриває перед молодшими школярами найважливіші сторони життя народу, формує на цій основі основи моральності та громадянськості [6].

Твори малих фольклорних жанрів показують дітям глибоке значення об'єктивної реальності, яку народ спостерігав, осмислював і передавав з покоління

в покоління в прислів'ях, піснях, прикметах тощо. Тільки в цьому випадку дитина вчиться не просто слухати і читати твір, а й співвідносити описане з власними вчинками, думками і настроями [35, с.119].

Малі фольклорні форми активізують мовленнєву творчість молодших школярів, що проявляється в їхньому прагненні складати усні оповідання, казки, вірші. Вони безпосередньо впливають на розвиток мовлення, формують мовне чуття, метафоричне мислення, народознавчі та мовознавчі уявлення, а також розвивають комунікативну компетентність дитини в цілому [18].

Малі фольклорні форми — це *«словесні мініатюри, які в процесі становлення закріпилися як своєрідні стійкі формули, образні кліше»* [4, с.101].

Ця частина фольклору об'єднує найкоротші жанри, які в художній формі відображають найбільш істотні явища і реалії дійсності: прислів'я, приказки (прислів'я) та їх жанрові різновиди — привітання, побажання, прокляття, порівняння, прикмети, каламбури, тости. Малі форми також включають специфічні види дитячого фольклору: колискові пісні, ігрові пісеньки, дитячі колядки, щедрівки, привітання, забавлянки, заклички, дражнилки, мирилки, страшилки, примовки та ін. Однак у початковій освіті ці жанри використовуються недостатньо. Найбільша увага приділяється прислів'ям, приказкам, загадкам, скоромовкам, що мають чітко виражений дидактичний і виховний зміст [17].

Особливе місце серед малих фольклорних і літературних форм займає байка — жанр, який поєднує в собі риси народної мудрості та художнього оповідання. На відміну від інших малих жанрів, байка має яскраво виражену повчальну спрямованість і мораль, що робить її цінним матеріалом для формування в учнів мовленнєвої та комунікативної компетентності [3].

У структурі байки спостерігається лаконічність, ритмічність мовлення, використання дієслівних форм для динаміки, часте застосування прямої мови, антитез, метафор та іронії. Ці елементи сприяють розвитку виразного читання,

розуміння підтексту та формуванню здатності інтерпретувати прихований зміст тексту [33].

Байки таких авторів, як Абрахам а Санта Клара, Готгольд Ефраїм Лессінг, Георг Крістоф Ліхтенберг, дозволяють учням осмислити моральні цінності через художні образи, розвинути логічне та образне мислення, а також вміння робити висновки.

Використовуючи зазначені твори для розвитку пізнавальної активності учнів п'ятого класу, вчителі отримують можливість знайомити їх зі специфікою змісту і форм усної народної творчості, тим самим сприяючи формуванню їх мовленнєвої компетентності. Практика показує, що учні основної школи позитивно сприймають твори українського фольклору завдяки їх м'якому гумору і ненав'язливому дидактизму. Крім того, працюючи з такими текстами, школярі відчують позитивний виховний вплив, що, в свою чергу, сприяє формуванню самосвідомості, громадянськості та патріотизму [37].

У цьому контексті заслуговує на увагу думка М. Пентилюк, згідно з якою культурно-історична традиція народу завжди була духовною основою української освіти. Дослідниця зазначає, що мова народу, його культура і мистецтво є гарантією розвитку як всього суспільства, так і кожного окремого громадянина. Усна народна творчість є важливим компонентом духовної культури суспільства, тому існує необхідність введення її вивчення в освітній процес закладів загальної середньої освіти з метою формування толерантної, високоінтелектуальної, культурної та патріотично налаштованої особистості [28].

Працюючи на уроках української мови з творами фольклору, діти не тільки освоюють рідну мову, а й осягають її красу, долучаючись до культури свого народу. Усна народна творчість — це особливий вид мистецтва, що має здатність багатогранно впливати на дитину: вона сприяє розвитку мислення, формує основи

естетичної культури, виховує шанобливе ставлення до діяльності попередніх поколінь [12].

Твори усної народної творчості розглядаються дослідниками як носії конкретної інформації, які в образній формі узагальнюють народні знання про життєву реальність, демонструючи еталони поведінки та світосприйняття.

Важливою є також думка О. Вернигори, що реалізація педагогічних функцій фольклорних творів на уроках української мови розкривається через різноманіття форм їх вивчення, а також через використання в позакласних виховних заходах. Приклади усної народної творчості, такі як народні паремії, завдяки своїй жанровій специфіці та змістовному наповненню, позитивно впливають на емоційно-чуттєву та інтелектуальну сферу учнів, розвивають їхні ціннісні орієнтири, формують креативні здібності та асоціативне мислення. Використання паремій на уроках української мови сприяє активізації освітнього процесу, закріпленню особистісно значущого змісту навчальної діяльності [7].

Сучасний підхід до організації мовної освіти ґрунтується на мовленнєвій діяльності, враховує когнітивні, емоційні та вольові здібності учня. На думку дослідниці, такий підхід спрямований на оволодіння різними способами навчання, збагачення особистісного досвіду школярів як суб'єктів освітнього процесу, формування у них загального вміння вчитися, виконувати навчальні дії в різних видах мовленнєвої діяльності та сферах спілкування [28].

У контексті цього підходу навчання учнів, які не тільки здійснюють діяльність, але й формуються в ній, спрямовано на розвиток їхніх пізнавальних і мовленнєво-комунікативних умінь. Такий підхід ґрунтується на активізації діяльності дітей і реалізується через використання дискусій, проблемних і творчих завдань, проектного методу, ігрових технологій та інших форм.

Автори В. Вишковська, О. Шикірська, Г. Бевзо відзначають, що розвиток у проблемі взаємозв'язку навчання і розвитку слід розуміти як цілісний розвиток

особистості кожного школяра, що передбачає максимально можливе для нього особистісно-орієнтоване зростання здібностей, інтересів і схильностей, формування культурної, високоморальної, творчо активної і соціально зрілої особистості [8, с.104].

Визначимо можливості застосування творів усної народної творчості на уроках української мови з впровадженням діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів до навчання. Закріплюючи отримані знання, вчитель може провести урок з розвитку зв'язного мовлення учнів, запропонувавши їм творче завдання — самостійне складання лінгвістичних казок. Така діяльність не тільки сприяє розвитку мовленнєвої компетентності, а й допомагає учням відтворювати в уяві художні картини творів, виховує бажання допомагати іншим, стимулює прагнення до справедливості, розвиває стійкі пізнавальні інтереси, активізує вибір ними життєвої позиції та моральної поведінки, сприяє вихованню гуманізму та високих моральних якостей [21, с.23].

3.2. Використання текстів малих форм у розвитку лінгвостилістичних умінь учнів

Використання коротких текстів, зокрема байок, в освітньому процесі є ефективним інструментом формування та розвитку лінгвістичної та комунікативної компетенції учнів. Практична мета роботи з такими текстами полягає в постановці звуків і базових інтонаційних моделей, закріпленні навичок вимови та їх автоматизації, а також у вмінні проводити фонетичний аналіз різних типів текстів і фіксувати результати за допомогою фонематичної транскрипції. Важливим аспектом є самостійна робота учнів, яка проводиться паралельно з аудиторною і передбачає інтенсивне виконання вправ та роботу з аудіоматеріалами, що сприяє систематичному закріпленню вивченого матеріалу [22, с.7].

Ефективність формування стилістичних умінь і навичок безпосередньо залежить від розуміння ключових понять «методи» і «прийоми» навчання, їх особливостей, класифікацій і раціонального поєднання на уроках мови та розвитку мовлення [41]. Аналіз лінгводидактичної літератури показує, що для роботи над стилістичними вміннями доцільно застосовувати спеціальні методи і прийоми: спостереження за мовою, стилістичний аналіз, стилістичний експеримент, стилістичне редагування і стилістичне конструювання. Як зазначає М. Пентілюк, ці методи складають основу роботи над стилем і сприяють найбільш активному формуванню стилістичних умінь і навичок [27, с.56]. Інші методи, такі як пояснення вчителя, евристична бесіда, робота з підручником і словниками, застосовуються лише в поєднанні зі спеціальними методами і прийомами [26].

Реформування мовної освіти в сучасній школі підкреслює необхідність формування у школярів навичок комунікативного використання мови в різних життєвих ситуаціях при сприйнятті, відтворенні та створенні висловлювань. Текст у цьому контексті виступає як основний інструмент навчання, забезпечуючи розвиток мовної та мовленнєвої компетенції. Особливе значення набувають міні-

тексти та байки, які, будучи носіями інформації про мовні поняття та явища, відповідають сучасним соціально-лінгвістичним, психологічним та соціокультурним факторам навчання [23, с.155].

Байки, як мала форма тексту, мають ряд унікальних освітніх переваг. Стислість і концентрація змісту дозволяють акцентувати увагу на мовних особливостях, а використання метафор, алегорій і моральних аспектів сприяє формуванню аналітичних навичок, розумінню авторського задуму і розвитку творчого мислення. Робота з байками включає аналіз тексту, переказ, складання планів, виділення ключових слів і словосполучень, прогнозування змісту за заголовком, а також створення власних міні-текстів і міні-байка [23, с.159].

Процес роботи з байками доцільно будувати поетапно. Перший етап — ознайомлення учнів з мовними міні-текстами, що включає первинне сприйняття, аналіз та інтерпретацію тексту. Другий етап — формування та вдосконалення навичок сприйняття, аналізу та створення лінгвістичних міні-текстів, включаючи переказ і перетворення змісту. Третій етап — контроль і корекція, перевірка рівня сформованості вмінь і навичок учнів при створенні власних текстів, з урахуванням ситуації спілкування [22, с.156].

Лінгвостилістична інтерпретація байок передбачає аналіз тексту за стильовими ознаками на рівнях композиції, лексики, морфології, фонетики та синтаксису. Виділяються такі особливості, як стислість/розгорнутість, сюжетність, двоплановість, символічність, діалогічність/монологічність, статичність/динамічність, дидактичність та експресивність. Так, стильова риса «сюжетність» характерна для сучасної притчі ХХ століття Г. Кунерта [39].

Після всебічного аналізу тексту студентам пропонується створити власну байку на аналогічну тему або виконати художній переклад у віршованій або прозовій формі, з ритмом або без нього. Це завдання дозволяє учням творчо переробити текст, засвоїти його композиційні, змістовні та мовно-стилістичні

особливості, а також розвиває авторське мислення. В результаті формуються індивідуальні версії байок зі зміненими сюжетами, кінцівками і сучасними застосуваннями, що робить студентів повноцінними авторами, оскільки жанр байки не підпадає під поняття плагіату [29].

Таким чином, робота з байками забезпечує комплексний розвиток мовної компетенції учнів: закріплення лексико-граматичних і фонетичних знань, освоєння лінгвостилістичних прийомів, розвиток аналітичного і творчого мислення, а також формування здатності самостійно створювати міні-тексти з урахуванням мовних і стильових особливостей. Використання малих текстів, особливо байок, у навчальній практиці стає ефективним інструментом не тільки для засвоєння мови, а й для формування в учнів навичок інтерпретації, творчості та самовираження.

3.3. Практичні рекомендації щодо використання текстів малих форм у навчальному процесі

Для успішного виконання будь-якої діяльності необхідно чітко визначити послідовність поетапних дій, спрямованих на досягнення кінцевої мети. Грунтуючись на традиційній поетапній методиці формування граматичної компетенції, можна виділити три основні етапи формування граматичної та комунікативної компетентності учнів основної школи за допомогою малих літературних форм: орієнтовно-підготовчий етап, тренувальний етап, ситуативно-варіативний етап [9, с.77].

Сучасна освіта висуває ряд нових стандартів і принципів навчання на всіх рівнях. Особлива увага приділяється диференціації навчання, що передбачає наявність обов'язкової програми (мінімуму) і додаткової (максимуму), що дозволяє враховувати індивідуальні особливості учнів і розкривати їх потенціал у навчальній діяльності.

На початковому етапі вивчення іноземної мови мислення учнів залишається переважно конкретним. Вони засвоюють матеріал головним чином наочно, спостерігаючи за предметами і діями, співвідносячи їх з новими словами. Тому найбільш логічним рішенням є активне використання наочних матеріалів. У цьому контексті особливо ефективний комунікативно-ігровий метод навчання, який забезпечує особистісно-орієнтований підхід і сприяє формуванню природної атмосфери спілкування іноземною мовою [15, 22].

Важливим фактором успішного навчання є встановлення позитивних взаємин між учнями, а не зосередження виключно на контролі знань. Цьому сприяє впровадження колективних вправ, які створюють ситуацію співпраці та взаємодопомоги. Також на початковому етапі слід приділяти увагу фонетичним навичкам, щоб навчити учнів розрізняти близькі за звучанням слова. Важливо нагадати, що спілкування здійснюється не тільки за допомогою слів, але і за

допомогою невербальних засобів — міміки, жестів, інтонації, вигуків і звукових виразів (зітхань, вигуків, сміху).

Цьому можуть сприяти прослуховування сюжетних пісень, супроводжуваних рухом і ритмом. Використання різноманітних візуальних матеріалів, включаючи інтернет-наочність, допомагає створити легку і позитивну атмосферу на уроці, сприяючи пасивному засвоєнню мови і природному формуванню особистості [15, 23].

Читання традиційно використовується як засіб розвитку мовних навичок, а також як опора для аудіювання та говоріння. На основі байок та інших малих форм можна формувати різноманітні вправи — як колективні, так і індивідуальні. Наприклад, вправи на відновлення тексту, пошук моралі, переказ від імені героя, драматизацію або творче продовження історії.

Для старших школярів вимоги до рівня володіння іноземною мовою значно зростають. На уроках англійської мови в старших класах доцільно використовувати сучасні освітні технології, які зменшують частку репродуктивної діяльності та посилюють творчу. До таких технологій належать: проблемне, проектне, колективне та різнорівневе навчання, дослідницькі методи, дебати, рольові та ділові ігри, навчання у співпраці, дистанційні форми [16, с. 191].

На цьому етапі відбувається систематизація набутих мовних, мовленнєвих і соціокультурних знань, формується вміння використовувати іноземну мову як інструмент спілкування. Сприйняття сюжетних (фабульних) матеріалів, включаючи прислів'я та ідіоми, стає особливо цінним, оскільки стимулює образне мислення і розвиває мовну інтуїцію.

З урахуванням стрімкого технічного прогресу важливим напрямком стає інтеграція освітніх технологій. Вони дозволяють розкрити потенціал малих текстів і зробити процес навчання більш захоплюючим. Наприклад, використання платформи *Kahoot* допомагає систематизувати вивчений матеріал через ігрові

форми: вікторини, опитування та дискусії. Сервіс зручний, безкоштовний і дозволяє додавати відео та зображення, що робить процес навчання інтерактивним і динамічним.

Ефективність засвоєння другої іноземної мови багато в чому залежить від усвідомленості та мотивації учнів. Фабульні тексти мають високий мотиваційний потенціал, оскільки зберігають автентичність і актуальність. Вони пробуджують інтерес до мови, спонукають аналізувати, робити висновки та висловлювати власну думку.

Для початкової школи особливо ефективні прийоми з елементами гри та творчості: конкурси та вікторини, загадки та кросворди, ігри-пантоміми та інсценування, скоромовки, римування, вірші та пісні, сюжетно-рольові ігри [67, с.78].

На середньому етапі особливу увагу слід приділяти системному розвитку трьох компетенцій — мовленнєвої, мовної та соціокультурної. У цьому віці введення байок стає особливо доречним: образи тварин, яким приписуються людські риси, сприяють асоціативному мисленню та моральному осмисленню вчинків.

Одним із цікавих видів завдань може бути пошук моралі: учні слухають байку і вибирають мораль із запропонованого списку або формулюють її самостійно [65, с.270]. Застосування цифрових інструментів, таких як Kahoot, дозволяє перевірити розуміння моралі та лексику в ігровій формі, посилюючи рефлексію та самооцінку учнів.

Заключний етап навчання можна розглядати як комунікативне занурення в іншомовну реальність. Тут використовуються фабульні тексти різної складності, що дозволяє вдосконалювати навички сприйняття, інтерпретації та самостійного створення висловлювань.

Нарешті, для педагогічної практики аналіз мовлення героїв у текстах малої форми надає широкий набір вправ: розпізнавання та класифікація форм мовлення, переклад діалогів на сучасну літературну німецьку мову і навпаки, інсценування реплік для тренування усного мовлення, перетворення прямої мови в непряму зі збереженням прагматичного значення та аналіз втрат/змін сенсу при перетворенні. Такі завдання розвивають як мовну компетентність студентів, так і їхні навички інтерпретації дискурсивних стратегій.

Таким чином, системне використання малих форм (байок, притч, прислів'їв, міні-історій) сприяє комплексному розвитку особистості учня: формуються комунікативні та лінгвостилістичні навички, розвиваються аналітичне та творче мислення, підвищується мотивація та емоційна залученість до процесу навчання.

На основі вивченого матеріалу та власних спостережень я дійшла висновку, що використання текстів малих форм в освітньому процесі має значний потенціал, однак вимагає продуманого і творчого підходу з боку вчителя. Виходячи з цього, я б хотіла запропонувати кілька своїх практичних рекомендацій:

Поєднання традиційних і сучасних методів

На мою думку, найбільший ефект дає поєднання класичних прийомів роботи з текстом (читання, переказ, аналіз, обговорення) із сучасними інтерактивними формами навчання. Я вважаю доцільним використовувати цифрові платформи, мультимедійні матеріали, ігрові технології (наприклад, Kahoot), що робить процес вивчення мови більш цікавим і мотивуючим.

Індивідуальний підхід до вибору текстів

Я переконана, що підбір текстів малих форм повинен враховувати вікові, мовні та психологічні особливості учнів. Для молодших школярів я рекомендую використовувати короткі та емоційно виразні тексти (потішки, скоромовки, загадки), а для старших — байки та притчі, що містять моральні та філософські елементи.

Розвиток творчого мислення

Вважаю важливим не обмежуватися лише аналізом готових текстів, а заохочувати учнів до створення власних міні-текстів, прислів'їв, римовок і коротких оповідань. Така діяльність сприяє розвитку самостійності, уяви та мовної інтуїції.

Інтеграція з іншими предметами

На мою думку, тексти малих форм можна успішно використовувати і в міжпредметних зв'язках — наприклад, поєднувати вивчення мови з літературою, музикою, історією або мистецтвом. Це допомагає формувати цілісне сприйняття культури і розширює кругозір учнів.

Створення емоційно комфортної атмосфери

Я вважаю, що при роботі з малими формами важливо підтримувати позитивний емоційний фон. Використання гумору, ігор, інтонаційних вправ і творчих міні-постановок сприяє зняттю напруги і допомагає дітям вільніше висловлювати свої думки.

Рефлексія та самооцінка

За моїми спостереженнями, корисно включати в уроки елементи самоаналізу — обговорення того, що вдалося, що викликало труднощі, чого учні навчилися. Це розвиває усвідомленість, впевненість у собі та формує навички самостійного навчання.

Таким чином, запропоновані мною рекомендації відображають мій особистий погляд на практичне застосування текстів малих форм у навчанні мови і, на мій погляд, можуть сприяти підвищенню інтересу учнів до предмета, розвитку їх творчих і комунікативних здібностей.

Висновки до розділу 3

Аналіз методики використання текстів малих форм у навчанні іноземної та рідної мови дозволяє стверджувати, що вони є важливим інструментом формування мовленнєвої, комунікативної та лінгвостилістичної компетенції учнів. Малі форми текстів - байки, прислів'я, короткі оповідання, міні-історії, казки, колискові, загадки та інші види усної народної творчості — забезпечують комплексний розвиток особистості школяра, активізують його пізнавальні процеси та формують здатність осмислювати моральні, соціальні та культурні аспекти життя.

Особливістю роботи з малими текстами є поетапна організація навчальної діяльності, що включає ознайомлення з текстом, його аналіз та інтерпретацію, а також створення власних міні-текстів і байок. Такий підхід дозволяє учням не тільки засвоювати лексико-граматичні та фонетичні структури мови, а й розвивати аналітичне мислення, образне сприйняття та здатність до творчого відтворення і перетворення інформації. Важливим компонентом є поєднання роботи з текстами з інтерактивними та ігровими методами навчання, а також використання сучасних цифрових технологій, таких як платформа *Kahoot*, що сприяє активному залученню учнів, підвищенню мотивації та інтересу до вивчення мови.

Байки, завдяки своїм жанровим особливостям, стислі та концентровані за змістом, що дозволяє акцентувати увагу на стилістичних особливостях мови, використанні метафор, алегорій, іронії та моральних уроках. Робота з байками формує здатність учнів розуміти авторський задум, виділяти ключові лексичні та синтаксичні конструкції, прогнозувати розвиток сюжету, а також створювати власні твори, що відображають індивідуальні погляди, моральні цінності та творчі здібності.

Особлива увага в процесі навчання приділяється розвитку трьох взаємопов'язаних компетенцій — мовної, мовленнєвої та соціокультурної.

Введення байок та інших малих текстів дозволяє учням розвивати асоціативне мислення, моральне осмислення поведінки персонажів, здатність до порівняння, узагальнення та оцінки інформації. Використання малих форм у навчанні створює умови для активного залучення учнів до творчої діяльності, формує навички самостійного мовного виробництва, а також виховує естетичний смак, патріотичні та моральні цінності.

Таким чином, системне і цілеспрямоване використання малих форм текстів в освітньому процесі є ефективним засобом розвитку комунікативних і лінгвостилістичних навичок учнів, підвищення їх мотивації до навчання, формування творчих і критичних навичок мислення, а також розвитку моральної і соціокультурної компетентності. Така методика дозволяє виховувати всебічно розвинену особистість, здатну до активного спілкування, самостійного мислення, творчого самовираження та відповідального ставлення до суспільства.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Здійснене дослідження дозволило комплексно осмислити тексти малих форм як лінгвостилістичне, культурне і дидактичне явище, розкрити їх потенціал у розвитку мовлення, мислення і комунікативних компетенцій учнів, а також підтвердити їх значимість як засобу інтеграції мови, літератури і культури в освітньому процесі.

В результаті теоретичного аналізу встановлено, що лінгвостилістична інтерпретація є ключовим методом аналізу художнього тексту, що поєднує принципи лінгвістики, поетики та естетики. Цей метод спрямований не тільки на виявлення змісту, а й на пояснення того, як конкретні мовні засоби, а саме вибір лексики, синтаксичні конструкції, тропи та фігури мови, формують художній ефект, виражають авторську позицію та впливають на читача.

Інтерпретація ґрунтується на принципах системності, єдності форми і змісту, об'єктивності та функціональності, розкриваючи взаємозв'язок між змістом тексту, засобами його мовного вираження та емоційним відгуком, що забезпечує цілісне розуміння художнього твору.

Аналіз текстів малих форм, а точніше байок, А. а Санта Клари, Г. Е. Лессінга і Г.К. Пфеффеля показав, що автори віртуозно поєднують наукову, побутову і філософську лексику з елементами іронії, сатири і гумору, створюючи індивідуальний і впізнаваний стиль. Композиція їхніх творів відрізняється логічною послідовністю і внутрішньою завершеністю: від спостереження і дії до морального підсумку. Лексико-граматичні засоби, такі як антитеза, метафора, діалог, епітет, паралелізм і контраст, служать не тільки опису подій, а й вираженню філософської або соціально-моральної ідеї. Вживання *Präteritum* надає текстам ефект об'єктивності, а інфінітивні конструкції — динаміку і жвавість оповіді.

В результаті малі форми виконують одночасно інформаційну, естетичну та виховну функції, формуючи у читача здатність до інтерпретації та морального осмислення.

Педагогічний аналіз підтвердив, що тексти малих форм мають високий дидактичний потенціал і сприяють формуванню мовної, мовленнєвої та комунікативної компетентності учнів. У німецькій педагогіці такі тексти використовуються як базовий матеріал для розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності — читання, аудіювання, говоріння та письма, а також для формування граматичних і соціокультурних навичок.

В українській педагогіці народні та літературні малі форми (прислів'я, загадки, скоромовки, пісні, байки) виконують культурно-виховну функцію, сприяючи формуванню моральних цінностей, естетичного смаку та патріотичної свідомості.

Особливе місце займає байка, що поєднує народну мудрість і художню образність. Її сюжетна динаміка, лаконічність, діалогічність і моральна спрямованість роблять жанр зручним інструментом для формування у школярів аналітичного мислення, вміння інтерпретувати підтекст і висловлювати власну думку.

Практична частина дослідження підтвердила, що робота з малими формами на уроках рідної та іноземної мов є ефективною при реалізації особистісно-орієнтованого та діяльнісного підходів. Використання малих форм сприяє розвитку мовленнєво-мисленнєвої активності учнів, формуванню навичок сприйняття та інтерпретації тексту, самостійного аналізу, переказу та створення власних міні-текстів. Поетапна методика забезпечує комплексний розвиток мовних і комунікативних умінь, активізує уяву та креативність. Рекомендовані прийоми включають стилістичний аналіз, редагування, реконструювання тексту, пошук моралі, драматизацію та цифрові інтерактивні інструменти, які підвищують

мотивацію та залученість учнів. Експериментальні дані та спостереження педагогів показують, що тексти малих форм підсилюють емоційно-ціннісне сприйняття мови, розвивають когнітивну та естетичну рефлексію, підвищують якість усного та письмового мовлення. Вони сприяють вихованню моральних якостей, емпатії та толерантності, формуючи особистість, здатну до усвідомленого самовираження та діалогу культур.

Виходячи з вищезазначеного, лінгвостилістична інтерпретація текстів малих форм є ефективним науково-методичним інструментом, який забезпечує системну взаємодію лінгвістики, естетики та педагогіки, розкриває закономірності зв'язку форми і змісту в художньому тексті, сприяє формуванню мовної та комунікативної компетенції учнів, розвиває аналітичне, інтерпретаційне та творче мислення, підвищує мотивацію до вивчення мови через естетичне сприйняття тексту.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному осмисленні малих форм як об'єкта лінгвостилістичного аналізу та дидактичного засобу, що поєднує когнітивний, культурний і виховний аспекти навчання.

Практична значущість полягає в можливості застосування отриманих результатів при розробці навчальних програм, посібників і цифрових інструментів для навчання рідної та іноземних мов.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленням порівняльного аналізу малих форм різних культур, дослідженням їх когнітивних і прагматичних функцій, а також з розробкою інтерактивних методик викладання, заснованих на принципах лінгвостилістичної інтерпретації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байбекова Л.О. Використання художніх та спеціальних текстів як засіб оптимізації навчання граматичним явищам студентів-філологів. Збірник тез доповідей XII наукової конференції з міжнародною участю “Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація”. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013 р. С. 14–16
2. Барань Є. Вільмош Газдаг: Словник філологічних термінів. Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II. Берегове. 2024. С. 108
3. [Березюк О.С. Чинники етнопедагогіки: Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. С. 205
4. Бич Х. Малі фольклорні жанри як засіб формування мовленнєвої компетентності молодших школярів // Студентський науковий вісник. 2016. № 40. С. 100-103.
5. Бобир О.В. Словник-довідник літературознавчих термінів / Упор.: О.В. Бобир, В.Й. Буденний, О.Б. Мамчич, Н.П. Нікітіна; за ред. О.В. Бобира. Чернігів: ФОП Лозовий В.М., 2016. С. 132
6. Бодавська, Б. Дитячий фольклор як засіб комунікативно–мовленнєвого розвитку дітей раннього віку. Дошкільна і початкова освіта: реалії та перспективи: збірник наукових статей студентів, магістрантів та молодих науковців. Суми: ФОП Цьома С. П., 2023. С. 32–38.
7. Вернигора О. Специфіка вивчення усної народної творчості учнями основної школи. Проблеми підготовки сучасного вчителя. № 12. Умань: ФОП Жовтий, 2015. С. 24–32.
8. Вишківська В., Шикиринська О., Бевзо Г. Обґрунтування розвивального потенціалу навчання як умови створення співдіяльного освітнього простору. № 9. Молодь і ринок. Дрогобич, 2021. С. 100–104.

9. Войналович Л. П. Використання малих літературних форм під час формування іншомовної граматичної компетентності учнів основної школи. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Т. 1, № 80. Запоріжжя, 2022. С. 75–80.
10. Горюнова М. М. Використання малих фольклорних форм як засобу розвитку образного мовлення студентів непрофільних закладів вищої освіти. Закарпатські філологічні студії. Т. 1, вип. 20. Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2021. С. 86–89.
11. Грицай М. С., Бойко В. Г., Дунаєвська Л. Ф. Українська народнопоетична творчість. Київ, 2020. С. 243
12. Данилків У. Р. Усна народна творчість як засіб впливу на пізнавальний та особистісний розвиток дітей дошкільного віку: квал. роб. здоб. маг. р. . Чернівці: Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2023. С. 104
13. Державний стандарт початкової загальної освіти. Постанова КМУ №462 від 20.04.11 року. Кабінет Міністрів України. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/ (дата звернення 21.09.2025)
14. Державний стандарт початкової освіти. Постанова КМУ №462 від 21.02.2018 року. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti> (дата звернення 22.09.2025)
15. Есманова А.В. Формування іншомовної компетенції учнів на основі фабульних текстів: роб. на здоб. квал. р. бак. Суми: СумДУ, 2020. 41 с.
16. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти / ред. С. Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
17. Кисельова О. І. Малі жанри фольклору у виховній роботі з дошкільниками. Наука і освіта. Науково-практичний журнал Півд.укр. нац. пед. ун-у ім. К.Д. Ушинського. Одеса, 2006. №5-6. С.128–132

18. Кобилецька Л. Малі фольклорні жанри як чинник розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Педагогіка. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 50, 2022. С. 311–315.
19. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту. Навчальний посібник для студентів старших курсів факультетів англійської мови / В. А. Кухаренко. Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. 272 с.
20. Лисенко А. А. Навчання граматики засобами малих поетичних форм: квал. роб. на здоб. ст. бак. Міністерство освіти і науки України. Херсон: Херсонс. держ. ун-т, 2020. 53 с.
21. Луцан Н., Воробець О. Народна творчість як засіб формування мовленнєвої компетентності учнів п'ятих класів на уроках української мови. Дрогобич: Молодь і ринок. 2023. № 4. С. 19–23
22. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи при вивченні східної мови як другої іноземної (рівень вищої освіти – бакалавр). Харків. нац. пед. ун- ім. Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ, 2021. 19 с.
23. Мордовцева Н. В. Зміст роботи з лінгвістичними міні-текстами на уроках української мови під час вивчення теми “Морфологія”. Луганськ: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2019. № 3. С. 155–163.
24. Ніколаєва С. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів / О. Бігич та ін.; за заг. ред. С. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
25. Панова Л.С., Андрійко І.Ф. та ін. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 328 с.
26. Пентиліук М. І. Культура мови і стилістик: пробн. підруч. для гімназій гуман. профілю. Київ: Вежа, 1994. 237 с.

27. Пентиліук М. І. Теоретичні основи навчання стилістики в середній школі: дис. у ф. наук. доп. док. пед. наук: 13.00.02. Київ, 1996. 56 с.
28. Пентиліук М.І. Мовна особистість учня в перспекції мовленнєвого спілкування. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: збірник статей. Київ: Ленвіт, 2011. 256 с.
29. Піхтовнікова Л.С. Тексти малих форм: Лінгвостилістична інтерпретація; Дидактизація; Переклад. Частина 1. Монографія / Навчальний посібник. Німецька мова. Для студентів, аспірантів і викладачів. Для наукової і навчальної роботи. / Уклад. Л.С. Піхтовнікова. Маріуполь: ПДТУ, 2011. 160 с.
30. Піхтовнікова, Л. Еволюція стилю німецької віршованої байки кінця ХХ і початку ХХІ століття: лінгвосинергетичний, соціокуль-турний аспект. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2023. С. 53–59.
31. Піхтовнікова, Л. Лінгвостилістична інтерпретація тексту: соціокультурний аспект. Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2024. С. 56–68.
32. Покідова К., Войналович Л. Доцільність використання малих літературних форм при формуванні граматичної компетентності учнів основного етапу. Актуальні проблеми сучасної науки : зб. наук. матеріалів ХІІ Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Вінниця, 6 квітня 2020 р. Вінниця, 2020. Ч. 6. С. 13–17.
33. Попович А.С. Дисертація-Методична система навчання стилістики майбутніх учителів української мови і літератури. Кам'янець-Подільський: Київський університет імені Бориса Грінченка. 2018. 678 с.
34. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
35. Семеног О. М. Український фольклор: Навч. посібник для студ. філол. спец. вищ. пед. навч. закл. Глухів: РВВ ГДПУ, 2004. 256 с.

36. Серажим К. С. Сутність і природа інтерпретації тексту. Наукові записки. Інституту журналістики. Київ, 2008. Т. 32. С. 6–11.
37. Сергєєва В. Виховне значення українського дитячого фольклору. Криворізький держ. пед. ун-т: Actual Problems of Mind. Кривий Рі2000. №3. С. 336–341.
38. Українська мова. Енциклопедія: за ред. В. М. Русанівського. Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с.
39. Яремчук, І. М. Тексти малих художніх форм в інтерпретаційному вимірі: лінгвостилістичний аспект. Закарпатські філологічні студії. Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2021. Вип. 15. С. 86–90.
40. Яремчук І.М. Лінгвостилістичний аналіз та інтерпретація художнього тексту. Юрченко, О. С., А. О. Івченко. Ред. кол. 120.
41. Ярова Я. Ю. Формування стилістичних умінь та навичок здобувачів освіти у процесі роботи над текстами різних типів: квал. роб. здоб. маг. р. Лубни: 2025. 110 с.
42. Adlerová, L., Píšová P., and Szabó E. Development of Grammar Competence via Work with the Literary Text in Teaching FFL. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala. Nitra, 2023. P. 102–116.
43. Alsweed M. Accessing Dickens's style as an EFL learner: a corpus stylistic approach to lexical style. Doctoral thesis. University of Huddersfield. Huddersfield, 2015. 385 p.
44. Beniulienė, A. Interpretation literarischer Texte. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas. 2004. 80 p.
45. Bildungsstandards für das Fach Deutsch Primarbereich. Kultusministerkonferenz. Hermann Luchterhand Verlag. München, 2004. 65 p.
46. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/science/stylistics> (date of access: 21.10.2025)

47. Brumfit C.J. & Carter R.A. Literature and language teaching. London: Oxford University Press. 1986. 285 p.
48. Clayton D., Giovanelli M. Cambridge topics in English language. Cambridge: Cambridge University Press. 2018. 134 p.
49. Dio M., and Estremera M. Literature: An Essential Tool in Language Teaching. Global Journal of Human-Social Science. Framingham, 2022. P. 33–37
50. Domingo J. Chapter–I Stylistics: An Overview. https://www.academia.edu/37439695/CHAPTER_I_Stylistics_An_Overview (дата звернення 11.08.2025)
51. Elia S. Highlighting World Languages in Elementary School // Edutopia. 2023. URL: <https://www.edutopia.org/article/introducing-world-languages-elementary-school> (дата звернення 17.09.2025)
52. Feldman H. M. How Young Children Learn Language and Speech. New York: Pediatrics in Review. 2019. P. 398–411.
53. Formation of Sociolinguistic Competences of Students of High Education Institutions. Київ: Київ. нац. екон. ун-т. 2021. P. 133–142 https://www.researchgate.net/publication/353521418_Formation_of_Sociolinguistic_Compentences_of_Students_of_High_Education_Institutions (дата звернення 18.05.2025)
54. Harpham G. G. and Abrams M. H. A Glossary of Literary Terms, Seventh Edition. Boston: Heinle & Heinle, 1999. 448 p.
55. Introduction to Stylistics // KDM Reviewers online. URL: <https://letreviewereducation.blogspot.com/p/introduction-to-stylistics.html> (дата звернення 09.09.2025)
56. Jantz H. German Baroque Literature. Durham: Duke University, 1962. P. 337–367.

57. Literary Theory and Criticism Unit 2 Review: Linguistic structures // Fiveable.me. 2025. URL: <https://fiveable.me/literary-theory-criticism/unit-2/linguistic-structures/study-guide/xFteUSLPIYqMKrkE> (дата звернення 01.09.2025)
58. Long L. What Is Reader Response? // Critical Worlds: A Targeted Introduction to Literary Analysis. URL: <https://cwi.pressbooks.pub/lit-crit/chapter/what-is-reader-response> (дата звернення 07.08.2025)
59. Lü J. Literarische Kurztexte im DaF-Unterricht des chinesischen Germanistikstudiums. Ein Unterrichtsmodell für interkulturelle Lernziele. Frankfurt a. Berlin: Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag, 2011. 264 p.
60. Niederer A. Inszenierte Lyrik im fächerübergreifenden Fremdsprachenunterricht: <https://theses.univie.ac.at/detail/49374> (дата звернення 27.09.2025)
61. Pardede P. Using short stories to teach language skills. Journal of English teaching. Indonesia: Universitas Kristen Indonesia. 2011. P. 14–27.
62. Pardede P. . Short stories use in language skills classes: Students interest and perception. The Proceeding of the 4th International Seminar 2010: Bringing Linguistics and Literature into EFL Classrooms . Salatiga: Satya Wacana Christian University. 2010. P. 1–17
63. Petrovych O., Zavalniuk I., and Bohatko V. Exploring the Semantics and Structure of Vocatives in Ukrainian Folk Songs. Folklore: Electronic Journal of Folklore. Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Vinnytsia, 2024. P. 233–266.
64. Posada J. A. I. et al. Teaching vocabulary with fables reading with primary learners in Complejo Educativo la Julita from Pereira. Pereira: Universidad Tecnológica de Pereira, 2017. p. 41
65. Scrivener J. Learning Teaching: A guidebook for English language teachers. London: Macmillan, 2005. 435 p.

66. The three basic principles of a linguistic approach to literary study and criticism. San Francisco: San Francisco State University, 2024. 17 p. URL: <https://www.cliffsnotes.com/study-notes/22362613> (дата звернення 04.09.2025)

67. Wallace M. Action Research for Language Teachers / M. Wallace. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 273 p.

68. Weber A. Teaching grammar through literature in foreign language learning with German as an example. *Per Linguam: a Journal of Language Learning*. *Per Linguam: Tydskrif vir Taalaanleer* 34.1. 2018. P. 78–89.

69. Widdowson H.G. *Stylistics and the Teaching of Literature* (1st ed.). Oxfordshire: Routledge, 1975. 140 p. <https://doi.org/10.4324/9781315835990> (дата звернення 28.04.2025)

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А. Abraham a Sancta Clara. Löwe und Maus

Ist einmal ein Leb, weil er dem Raub nachstellte, in einem Garn gefangen worden; und indem er sich vielfältig bemühte, sich herauszuwickeln, so war doch alles umsonst, gab sich endlich schon den Tod und hoffte alle Stund, daß die Jäger werden kommen und ihm den Garaus machen. Unterdessen läuft aus der Erde heraus eine kleine Feldmaus, sieht den Leben im Garn, ganz eingewickelt und ermattet, geht besser hinzu, traut sich, mit ihm zu reden: »Ihro Majestät, Herr Kinig, wie geht's Ihnen? Wie sind S' in diese Strick und Unglück geraten? Ist mir über alle Maßen leid, Herr Kinig! Ich will heraushelfen; aber ein Ding, das müssen Sie mir nit abschlagen.« – »O Gott«, sagt der Leb, »mein Meiserl, ich will mich mein Lebtag dankbar einstellen.« Es solle nur begehren; was in seiner Macht und Vermögen seie, das solle sie unfehlbar zu gewarten haben. »Ihro Majestät«, sagt 's Meiserl »wann S' mich wollen heiraten und zu Ihrer Gemahlin nehmen, so will ich Sie erledigen!« – O weh! dachte der Leb; es wird mir ein Spott sein, wenn ich einen so kleinen Pumpernickel zu einem Weib hab; doch aber, das Leben ist gut, ist heilig! – »Ja, ja, ja, mein Meisl, vom Grund meines Herzens will ich dich heiraten.« – »Gut, gut!« Das Mäuserl fangt an zu nagen und nagt alleweil, daß ihm schier die Zähn ausfallen. – Mein, wie tut man sich halt befleißigen, daß man nur einen Mann bekommt! – Das Mäuserl nagt fürwahr so lang und stark, daß es in kurzer Weil das ganze Garn oder Netz zernagt und dem Leben ein so groß Loch gemacht, daß er leicht hat kinnen heraus. Wie er nun, der Leb, von dieser durchsichtigen Keichen und Gfängnis ist erledigt worden, damit er beständig auf seinem Versprechen bliebe, so tut er's, das Meiserl, heiraten. Sind lustig auf der Hochzeit. Wie aber der Leb mit dem Meisl den ersten Tanz tut – weiß nit, wie er umgegangen –, so tritt er mit der Pratz auf's Meiserl, und es ist elendiglich ums

Leben gekommen. Diese neue Braut hat man begraben und ihr diese Grabschrift aufgesetzt: »So geht's«, sagte der Leb, »wenn man so hoch will sei – Ist nie kein Glück darbey!«

ПЕРЕКЛАД. АБРАХАМ А САНТА КЛАРА. «ЛЕВ ТА МИША»

Одного разу лев, переслідуючи здобич, потрапив у сітку; і, як би він не намагався вибратися, все було марно. Зрештою він майже вже зневірився і сподівався, що мисливці прийдуть і покінчать з ним.

Тим часом з-під землі вийшла маленька полівка, побачила лева в сітці, весь загорнутий і виснажений, підійшла ближче і наважилася заговорити:

— Ваша Величносте, пане Леве, як у вас справи? Як ви потрапили в цю сітку і в біду? Мені дуже шкода вас, пане Леве! Я хочу допомогти, але ви повинні мені одну обіцянку.

— О Боже, — сказав лев, — мій маленький друже, я буду все життя вдячний. Все, що в моїх силах і можливостях, я виконаю для тебе.

— Ваша Величносте, — сказав маленький друг, — якщо ви захочете взяти мене за дружину і зробити своєю дружиною, я вас звільню!

— О, біда! — подумав лев; — як же це буде насмішкою, якщо я візьму таку маленьку мишку за дружину; але життя — це добре, це свято!

— Так, так, так, мій маленький друже, від усього серця я одружуся з тобою.

— Добре, добре! — почала мишка гризти сітку, і гризла так старанно, що майже вибила собі зуби. — Ох, як стараєшся, аби тільки отримати чоловіка!

Мишка гризла так довго і сильно, що незабаром перегризла всю сітку і зробила леву такий великий отвір, що він легко зміг вибратися.

Щоб дотриматися своєї обіцянки, лев одружився з мишкою. На весіллі всі веселилися. Але коли лев і мишка стали танцювати перший танець —

незрозуміло, як це сталося — він наступив лапою на мишку, і вона жахливо загинула.

Її поховали, і на надгробку написали:

— Так буває, — сказав лев, — якщо хочеш бути занадто великим — щастя не побачиш!

ДОДАТОК Б. Gotthold Ephraim Lessing. Tiresias.

Tiresias nahm seinen Stab und ging über Feld. Sein Weg trug ihn durch einen heiligen Hain, und mitten in dem Haine, wo drei Wege einander durchkreuzten, ward er ein Paar Schlangen gewahr, die sich begatteten. Da hub Tiresias seinen Stab auf und schlug unter die verliebten Schlangen. – Aber, o Wunder! Indem der Stab auf die Schlangen herabsank, ward Tiresias zum Weibe. Nach neun Monden ging das Weib Tiresias wieder durch den heiligen Hain; und an ebendem Orte, wo die drei Wege einander durchkreuzten, ward sie ein Paar Schlangen gewahr, die miteinander kämpften. Da hub Tiresias abermals ihren Stab auf und schlug unter die ergrimten Schlangen, und – O Wunder! Indem der Stab die kämpfenden Schlangen schied, ward das Weib Tiresias wieder zum Manne.

ПЕРЕКЛАД. ГОТГОЛЬД ЕФРАЇМ ЛЕССІНГ. «ТІРЕСІЙ»

Тіресій взяв свій посох і пішов через поле. Його шлях пролягав через священний ліс, і посеред лісу, там, де перетиналися три стежки, він помітив пару змій, які спаровувалися. Тоді Тіресій підняв свій посох і вдарив ним по закоханих зміях. — Але, о диво! Коли посох опустився на змій, Тіресій перетворився на жінку.

Через дев'ять місяців жінка Тіресій знову йшла через священний ліс; і на тому ж місці, де перетиналися три стежки, вона побачила пару змій, які

билися між собою. Тоді Тіресій знову підняв свій посох і вдарив ним по розлучених зміях, і — о диво! Коли посох розлучив змій, що билися, жінка Тіресій знову перетворилася на чоловіка.

ДОДАТОК В. Abraham a Sancta Clara. Bauer und Schiffsmann

Ein Bauer verwunderte sich über der Schiffleute Kühnheit, dass sie einem so schwachen Holz Leib und Leben anvertrauen, indem sie so oft beides an den wilden Meerklippen einbüßen; darum fragte auf eine Zeit dieser Bauer einen Schiffer, wo sein Vater sei gestorben. Dieser antwortet: „Auf dem Meer“. Der Bauer fragt ferner, wo denn sein Groß- und Übergroßvater gestorben seien. Als der Schiffsmann wiederum antwortete: „Auf dem Meer“, so sprach der Bauer: „Wie kannst du dann so närrisch sein, dass du dich dem Meer vertrauest, das dir deinen Vater, Großvater und Übergroßvater hinweggenommen?“ Der Schiffsmann fragte hinwieder den Bauern, wo denn sein Vater und Großvater gestorben seien. Der Bauer antwortete: „Auf dem Bett.“ Da sagte der Schiffsmann: „Warum bist du dann ein so großer Narr, dass du alle Nacht in dasselbe Bett gehst, worauf deine Voreltern gestorben? Darum siehst du, Bauer, dass es nichts schadet, man sterbe, wo man will, wenn man nur selig stirbt!“

Viel, die durch des Henkers Hand sterben wegen begangner Missetaten, sterben glückseliger als einige, die im Bett unter den umstehenden Verwandten ihren Geist aufgeben.

ПЕРЕКЛАД. АБРАХАМ А САНТА КЛАРА. «ЛЕВ ТА МИША»

Один селянин дивувався сміливості моряків, які довіряють життя і тіло такому слабкому дереву, хоча нерідко втрачають і те, і інше серед диких морських скель. Тому одного разу цей селянин запитав у моряка, де помер

його батько. Той відповів: «У морі». Селянин запитав далі, де померли його дід і прадід. Коли моряк знову відповів: «У морі», селянин сказав: «Як же ти можеш бути таким дурнем, щоб довірятися морю, яке забрало твого батька, діда і прадіда?» Моряк у відповідь запитав селянина, де померли його батько і дід. Селянин сказав: «У ліжку». Тоді моряк сказав: «Чому ж ти такий великий дурень, що щоночі лягаєш у те саме ліжко, на якому померли твої предки? Бачиш, селянине, не важливо, де людина помирає, якщо тільки вона помирає благочестиво!» Багато хто з тих, хто помирає від руки ката за скоєні злочини, помирають щасливішими, ніж деякі, хто помирає в ліжку, оточені своїми родичами.

ДОДАТОК Г. GOTTLIEB CONRAD PFEFFEL. DER KREBS

*Ein Krebs, dem eine Fey, an deren Schloss
Ein klarer Bach vorüberfloß,
Die Tischgesellschaft zu ergötzen,
In seinem roten Wamms, das Leben wiedergab,
flog aus der Elfe Hand ins nasse Reich hinab.
Die Brüder grüssten ihn mit freudigem Entsetzen;
Besonders reizte sie sein Kardinalshabit.
«O, wäre uns doch», so rief, halb unzufrieden,
Halb staunend, einer aus,
«ein gleicher Schmuck beschieden!»
«Dazu gelangt man leicht». –
«Ha, Freund, heraus damit!» -
«Man lässt sich nur lebendig sieden».
Du wünschest dir den blendenden Ornat,
Der deinen Nachbar schmückt, zu tragen.*

*O! laß zuvor dir im Vertrauen sagen,
Wie viel er ihn gekostet hat.*

ПЕРЕКЛАД

Готтліб Конрад Пфєффель «Рак»

*Рак, якому фея, біля її замку,
Де протікав чистий струмок,
Щоб розвеселити за столом гостей,
У його червоному камзолі, що відбивав життя,
Вилетів з руки ельфійки в мокре царство вниз.
Брати вітали його з радісним жахом;
Особливо їх приваблював його кардинальський костюм
.«О, якби нам», — вигукнув один, напівнасмішкувато,
Напівздивовано, «Був дарований такий же наряд!»
«Досягти цього легко».
—«А, друже, говори!»
—«Треба тільки варитися живцем».
Ти бажаєш носити блискучий убір,
Який прикрашає твого сусіда.
О! Нехай тобі спочатку в довірі скажуть,
Скільки він йому коштував.*

ZUSAMMENFASSUNG

Die Masterarbeit «Linguistisch-stilistische Interpretation von Kleintexten und ihr didaktisches Potenzial im Sprachunterricht» untersucht kurze literarische Formen, Fabeln, als sprachliche, stilistische und pädagogische Phänomene. Ziel der Arbeit ist es, die theoretischen Grundlagen der linguistisch-stilistischen Interpretation darzustellen und die Rolle von Kleintexten bei der Entwicklung sprachlicher, stilistischer und kommunikativer Kompetenzen zu bestimmen.

Untersuchungsgegenstand sind Fabeln und Kurzgeschichten der deutschen Literatur, u.a. von Abraham a Sancta Clara, Gotthold Ephraim Lessing Gottlieb Conrad Pfeffel . Die Methoden umfassen linguistisch-stilistische, vergleichende, kontextuelle und pädagogische Analysen, ergänzt durch Unterrichtsbeobachtungen.

Die Arbeit zeigt, dass Kleintexte Informations-, ästhetische und moralische Funktionen kombinieren und die sprachlichen, kognitiven und kreativen Fähigkeiten der Studierenden fördern. Methodische Empfehlungen für den Unterricht werden vorgestellt, um kommunikative Kompetenz und Motivation zu steigern.

Die Ergebnisse sind wissenschaftlich neuartig, theoretisch relevant für die Stilistik und praktisch für Sprachunterricht, Lehrbuchgestaltung und interaktive Lehrmethoden. Sie wurden auf Konferenzen präsentiert und in Fachpublikationen veröffentlicht.